

İBRAHİMİ DİNLƏRDƏ PEYĞƏMBƏRLİK VƏ VƏHY

Bu məqalədə, İbrahimi dinlərdə; yəni yəhudilik, məsihlik və islamda Peyğəmbərlik haqda olan fikirlər sizlər üçün açıqlanacaq və sonda müqayisə olacaq:

YƏHUDİLİKDƏ PEYĞƏMBƏRLİK

Yəhudi dininə müraciət etdikdə, başqa dinlərlə fərqli bəzi cəhətlərin şahidi oluruq. Bu dində, Allah-təala öz xüsusi qövmünə, İsrail övladlarına nəzarət edir, onu himayə altına alır, bu tayfanı doğruluğa dəvət etmək, xilas etmək və yaxud cəzalandırmaq üçün natiqlərini və peyğəmbərlərini göndərir. Bu, yəhudi dinində peyğəmbərlərin göndərilməsinin fəlsəfəsidir.

Qeyd etdiyimiz natiqlər, peyğəmbərlər və nəbilərin bütün sözlədikləri Allahın (Yəhvənin) sözüdür. Onların əmrləri və fərmanları Allahın əmr və fərmanı sayılır. Buna görə də, Əhdi-ətiqdə nəbilərin tarixi və sözləri və onlar haqqında hər nə varsa, deməli bir mənalı olaraq Allahın bəndələrinə söylədiyi şəhri-haldır.

Əhdi-ətiqdə "nəbi" kəlməsi haqda

Əhdi-ətiqdə "nəbi" kəlməsi müxtəlif məqamlarda fərqli mənalarda işlədilir. Əhdi-ətiqin "nəbi" adlandırdığı bəzi şəxslər sadəcə kahinlərdir. Əlbəttə, onların arasında müşrik kahinlər, yalançı nəbilər, təbliğatçı nəbilər və Yəhvənin həqiqi nəbiləri də mövcuddur.

Belə ki, Əhdi-ətiq İsrailin padşahı İzabelin 450 müşrik peyğəmbər-kahini olduğunu söyləyir. "İsrail padşahı dörd yüzə qədər peyğəmbəri topladı və onlara dedi: "Vuruşmaq üçün Ramot-Gileada gedim ya getməyim?"¹

İlyas peyğəmbər bu 450 müşrik peyğəmbər-kahini birdəfəlik öldürdü. O özünü padşaha tutaraq deyir ki, İsraili mən yox, sən və atanın evi dərdə saldınız. Siz Rəbbin əmrlərindən dönüb Baal bütlərinə xidmət etdiniz. İndi bütün İsraililəri, İzevelin süfrəsində yemək yeyən dörd yüz əlli Baal peyğəmbərini və dörd yüz Aşera peyğəmbərini Karmel dağına, yanıma çağır.

1. Padşahlar (1), 22:6

Axav bütün İsrail övladlarını və peyğəmbərləri Karmel dağına çağandan sonra, İlyas Baal "peyğəmbərlərinin" (kahinlərinin) hamısını Qişon vadisində qətlə yetirir. Onlardan bir nəfər də qaçıb qurtara bilmir.¹

Yalançı nəbilər haqqında isə yenə Əhdi-ətiqdə oxuyuruq: "Rəbb mənə dedi: Peyğəmbərlər Mənim adımla yalançı peyğəmbərlik edir. Onları Mən göndərməmişəm, onlara əmr edib söz deməmişəm. Sizə peyğəmbərlik etdikləri şeylər yalan bir görüntü, fəlcılıq, boş bir şey, öz ürəklərinin uydurmasıdır."²

Əlbəttə, diqqət etmək lazımdır ki, Əhdi-ətiqdə yalançı kahinlər peyğəmbər adlandığı kimi, həqiqi peyğəmbərlər də, qeybdən xəbər verdikləri üçün kahin-görücü adlandırılmışdır. Bunun üçün də, Müqəddəs kitabı oxuduğumuz zaman bu qarışıqlığı nəzərdə almalıyıq. "Əvvəllər İsraildə Allahın iradəsini öyrənmək üçün gedəndə adamlar belə deyərtilər: «Gəl görücünün yanına gedək». O vaxt peyğəmbərləri görücü adlandırırdılar."³

Yalançı peyğəmbərlər və kahinlər müxtəlif zikrlər oxuyub, çalıb oynayıb özlərindən gedir və qəşş edir, sonra isə gələcəkdən xəbər verirdilər. Maraqlıdır ki, bunlar Əhdi-ətiqdə sərt tənqid edilir. Amma elə həmin kitabda yazılanlara görə, bəzi peyğəmbərlər də, vəhy aldıkları zaman çalıb oynayır və zikrlər söyləyib özlərindən gedirdilər. Şaul Filişt keşik dəstəsinin olduğu yerə Giveat-Elohimə çatdığı zaman, şəhərə daxil olduqda, səcdəgahdan enən bir peyğəmbər dəstəsinə rast gəlir. Onların qarşılarında çəng, dəf, ney, lira çalınır və onlar peyğəmbərlik edir. Onda Rəbbin Ruhü Şaulun üzərinə qüvvə ilə enir və o da, onlarla birgə peyğəmbərlik edir. Dönüb tamam başqa bir adam, yəni; peyğəmbər olur.⁴

Əhdi-ətiqdə Allah daim yalançı peyğəmbərlərdən uzaq durmağı və onlara aldanmamağı tapşırır.

1. Padşahlar (1), 18:18-20 və 40

2. Yeremya 14:14

3. Şamuel (1) 9:9

4. Şamuel, 10:5-11; 19:20-24

"İsrailin Allahı olan Ordular Rəbbi belə deyir: "Aranızdakı peyğəmbərləriniz və fəlçiləriniz sizi aldatmasın, gördüyünüz yuxulara əhəmiyyət verməyin. Çünki onlar Mənim adımla sizə yalandan peyğəmbərlik edir. Onları Mən göndərmədim" Rəbb belə bəyan edir." ¹

Bəs həqiqi peyğəmbərləri yalançı kahin-peyğəmbərlərdən fərqləndirən şərtlər nədir?

Peyğəmbərliyin şərtləri

Əhdi-ətiqə görə, Allah-təala istədiyinə qeyd-şərtsiz peyğəmbərlik məqamı bəxş edir.² Yəhudilərin təsdiq və etibarını qazanmış Təlmud kitabında isə, peyğəmbərliyin Allahın istədiyi bəndəsinə bəxş etdiyi hədiyyə olmasından əlavə, bu ali məqama sahib olmaq üçün bir sıra xüsusiyyətlərə malik olmağın zəruriliyinə diqqət çəkir. Vəhyə sahib olan şəxs, bacarıqlı, fürsəti dəyərləndirmək qabiliyyətinə sahib, pak, pərhizkar, saleh əməlli, təvazökar, dözümlü və imanlı olmalıdır. Əxlaqi xüsusiyyətlərdən başqa, cəsur, ağıllı, alim, varlı-sərvətli və uzun boylu olması da lazımdır. Əlbəttə, qeyd edilir ki, əxlaqi azğınlıqlar, vəhy və peyğəmbərliyin geri alınmasına səbəb olur. Məsələn; peyğəmbər əsəbləşsə, təkəbbürlü olsa, peyğəmbərlik məqamı ondan geri alınır.³

Yəhudi filosofu İbn Məymun təkidlə söyləyir ki, peyğəmbərlik məqamı, buna hazır olmayan şəxsə verilmir.⁴

Burada bir neçə məsələyə diqqət etmək lazımdır:

1- Həqiqi peyğəmbərləri tanımanın yeganə yolu

Əhdi-ətiqin təsvir etdiyi həqiqi peyğəmbərləri demək olar ki, onların möcüzələri ilə tanımaq mümkün deyil. Həqiqi peyğəmbərləri yalançı kahin-peyğəmbərlərdən fərqləndirən yeganə xüsusiyyət isə onların bir olan Allaha (Yəhvəyə) sarı dəvət etməsidir.

1. Yeremya, 29:8-9

2. Qanunun Təkrarı 18:18

3. Əmir Firuddin Qorqani, "Təlmuddan seçmələr", səh. 138-139; Təlmud, Mişnasuta, 9:15

4. Dr. İsrail, "Musa ibn Məymun və əhvalihi", səh. 92-94

Tövratda tapşırıılır ki, əgər aranızdan bir peyğəmbər yaxud bir röya görən çıxıb sizə bir əlamət ya da möcüzə olacağını söyləyərsə, sonra tanımadığınız yad allahların ardınca gedək və onlara sitayiş edək- deyərsə, bəhs etdiyi əlamət və ya möcüzə həyata keçsə də, belə peyğəmbərin yaxud röya görənin sözlərinə qulaq asmayın. Tövrata görə, bu, bir ilahi sınaq və imtahandır. Allahı görmək istəyir ki, insanlar Allahı bütün qəlbləri, bütün varlığı ilə sevirmi?¹

Amma eyni halda qeyd olunur ki, yalançı peyğəmbərləri tanımanın bir yolu da, onların möcüzələrinin və qeybi xəbərlərinin boşa çıxmasıdır. "Əgər bir peyğəmbər Rəbbin adından danışanda dediyi söz həyata keçməzsə yaxud düz çıxmazsa, bilin ki, onu Rəbb söyləməmişdir. O peyğəmbərin dediklərinin səlahiyyəti yoxdur. Ondan qorxmayın."²

Həmçinin, Əhdi-ətiq iddia edir ki, Allah-təala yalançı peyğəmbərlərin möcüzəsini boşa çıxardır və onları ifşa edir. "Yalançı peyğəmbərlərin möcüzələrini boşa çıxaran, Falçıları ifşa edən Allah."³

2- Əhdi-ətiqin təsvir etdiyi peyğəmbərlər məsum deyildir.

Ümumiyyətlə, Əhdi-ətiq müqəddəs peyğəmbərlərə çox ziddiyyətli münasibət bəsləyir. Sanki müntəzəm olaraq onları bir növ məsuliyyətsiz, dargöz, kobud, pisləyə və pozğunluğa meyilli insanlar kimi tanımaq istəyir. Peyğəmbərlik heysiyyətinə və şərəfinə layiq olmayan, ən pis işləri, böyük günahları onlara nisbət verir. Qərİbədir ki, eyni halda bu peyğəmbərləri Allah elçisi, müqəddəs insan, Allahın dostu sayır. Belə məqamlardan bəzilərini aşağıda qeyd etməyi lazım bilirik:

Lut peyğəmbər (ə)

Bibliya Lut peyğəmbərin öz qızları ilə cinsi əlaqədə olduğunu və onun nəslinin beləcə davam taparaq yaşadığını iddia edir. Varlıq, 19 fəsil, 30-38-ci cümlələrdə söylənilir: «Lut öz şəhərindən çıxdıqdan sonra, Allah onun qövmünə, o şəhərin sakinlərinə bəla göndərdi. Lut şəhərdən kənarında öz iki qızı ilə mağarada yaşamağa başladı.

1. Qanunun təkrarı, 13:1-5

2. Qanunun təkrarı, 18:22

3. Yeşaya, 44:25

Bir gün onun böyük qızı bacısına dedi: «Bizim atamız yaşlıdır və bizim başqa qadınlar kimi kişimiz yoxdur. Gəl atamıza şərab içirək və onunla cinsi əlaqədə olaq ki, nəslə kəsilməsin.» Həmin gecə Lut şərab içərək böyük qızı ilə əlaqə olur. Lut bu əhvalatdan xəbərsiz qalır... İkinci gecə kiçik qız da bu işi təkrar etdir... Beləliklə, Lutun nəslə yox olmayıb, davam tapır. Maraqlıdır ki, onun öz qızlarından iki oğlu oldu və onlar da peyğəmbər idilər və onların nəslindən çoxlu peyğəmbərlər gəldi.

İbrahim peyğəmbər (ə)

Bibliyaya görə, guya İbrahim peyğəmbər (ə) öz canının qorxusundan və həmçinin tamahkarlığı ucbatından arvadı Saranı bacısı kimi təqdim edərək, onu Firona ərə verir. Əvəzində isə, çoxlu mal-dövlət sahibi olur. Amma zalım, qəddar və pozğun bir padşah olan Firon, Saranın İbrahimin (ə) arvadı olduğunu bildikdə onu İbrahimə (ə) qaytarır və bu işi tutduğuna peşman olur. (Varlıq, 12-ci fəsil, 11-20-ci cümlələr)

Yaqub peyğəmbər (ə)

Varlıq, 14-cü fəsil, 37-50-ci cümlələrə əsasən, Yaqub (ə) oğlu Yusifin ölüm xəbərini eşidən kimi, paltarlarını cırıb fəryad edərək, günlərini vay-şivənlə keçirib ağlayırdı. Onu oğlu, qızı və hətta bütün tayfası ovutmağa çalışır. Lakin o nəinki ovunmaq bilmir, «belə ağlaya-ağlaya qəbirə gedəcəyini söyləyir.» Peyğəmbərlik vəzifəsini buraxaraq, insanlardan uzaqlaşdı və vay-şivənlə yaşayır...

Həmçinin Yaqub, aldatma və hiyləgərliklə qardaşı Evasın haqqını tapdalayaraq onun üçün nəzərdə tutulmuş «xeyir-duanı» atasından oğurlayır. Və bu yolla peyğəmbərliyə yetişir (Varlıq, 30-cu fəsil, 25-43-cü cümlələr və 27-ci fəsil, 1-46-cı cümlələr)

Davud peyğəmbər (ə)

Bibliya Davudu (ə) «zülmkar», «qatil» adlandırır. Şamuel 2-kitab, 2-ci fəsil, 2-28-ci cümlələrə görə, bir gün Davud öz otağında namaz qılarkən bir göyərçin görür. Göyərçinə vurulan Davud, ibadətini buraxaraq onun ardınca qaçır və onunla birgə evin damına çıxır. Elə oradaca gözü əsgərlərdən birinin evində çimən Varsiva adlı arvadına düşür. Bir könlüdən min könlüə ona vurulan Davud guya onu zorlayaraq qeyri-qanuni cinsi əlaqədə olur. Zaman keçir, Varsiviya Davuddan hamilə olur.

Bundan xəbər tutan Davud onun əri Oriyanı¹ bilərəkdən qaynar döyüş bölgəsinə göndərərək ona tələ qurdurur və öldürtdürür. Sonra isə onun arvadı ilə rahat həyat sürməyə başlayır. Allah bu iyrənc əmələ görə Davuda qəzəblənir. Onu bəlaya düçar edir Səhvini anlayan Davud tövbə edir. Allah onu bağışlayır...

Əyyub peyğəmbər (ə)

Varlıq, 3-cü fəsildə Allah tərəfindən xəstəliyə düçar olmuş Əyyubun imtahanından və ilahi sınaqdan üzü ağ çıxmadığı, dözümsüzlük edərək Allaha qarşı çıxması və şikayətlənməsi qeyd olunur. (Bir halda ki, başqa cümlələrdə onun dözümlü və səbirli olduğu üçün təriflənməsinin şahidi oluruq.)

Süleyman peyğəmbər (ə)

Bibliyaya əsasən, Davud peyğəmbərdən (ə) sonra onun Varsiviyadan olan oğlu Süleyman (ə) padşah olur. O, əzab-əziyyətin, çətinliyin nə olduğunu bilmir. Belə ki, bu dövrdə kef-damaq, naz-nemət içərisində yaşayan bəni-İsrail tayfası, ən gözəl qəsrlər tikir, hətta behiştədən də kömək alırlar. Amma Süleyman peyğəmbər bu nemətlərə naşükürlük edərək Allaha itaətsizlik edib, onun qadağan etdiyi dul qadınlarla evlənir. O, Moavlılar, Ammonlular, Edomlular, Sidonlular və Xetlilərdən çoxlu yadelli qadın seçir.

Bu azmış kimi, müxtəlif bütlərə sitayiş edən dul arvadlar, Süleymanın qəlbini ələ alaraq, onu bütperəst edirlər. Nəticədə, Süleyman Sidonluların ilahəsi Aştoretə və Ammonluların iyrənc bütü Milkoma xidmət edir.

Süleyman Rəbbin gözündə pis olan işlər edir və atası Davuddan fərqli olaraq Rəbbə tamamilə xidmət etmir. Süleyman Yerusəlimin şərqindəki dağda Moavın iyrənc bütü Kemoş üçün və Ammon övladlarının iyrənc bütü Molek üçün səcdəgah düzəldir. O öz allahlarına buxur yandıran və qurbanlar gətirən bütün yadelli arvadları üçün belə edir. Allah-təala guya Süleymanın gözünə iki dəfə görünərək, bütperəstlikdən əl çəkməyi əmr edir. Ancaq Allahın əmrinə məhəl qoymayan Süleyman bütlərə ibadət etməklə kifayətlənməyib qurbangah da tikdirir. Buna görə də, Allah qəzəblənərək onun ölkəsində iğtişəş salır. Süleymanı isə cinlərin başçısı tərəfindən uzaq bir guşəyə atır. Cin Süleymanın cildinə girərək ölkəni idarə etməyə başlayır. Süleyman (ə) tövbə edir Allah onu atası Davud peyğəmbərin (ə) hörmətinə əfv edir.²

1. Bibliyanın yazdığına görə, Oriya Davudun ən cəsur, sədaqətli, inamlı əsgəri sayılırdı.
2. Padşahlar (1), 11-ci fəs, 1-40-cı cüm.

ƏHDI-ƏTIQDƏ VƏHY

Yəhudilərin əksəriyyəti, ümumiyyətlə, təkcə Tövrəni deyil, Əhdi-ətiqi bütünlüklə vəhy məhsulu və Allahın kəlamı kimi təqdim edir. "Bu xəbərdarlıq İsrail barədə nazil olan Rəbbin sözüdür."¹

Əhdi-ətiqdə ilham və vəhyin nazil olması əksər hallarda Allahın ruhunun insan bədəninə nazil olması və oturması" kimi qeyd edilir. "Rəbbin Ruhu üzərimə endi və mənə dedi: «Söylə ki, Rəbb belə deyir:..."² "Ordular Rəbbinin Öz Ruhu ilə əvvəlki peyğəmbərlər vasitəsilə göndərdiyi qanunu və nəsihətləri eşitməmək üçün ürəklərini almaz kimi sərtləşdirdilər. Buna görə də Ordular Rəbbi onlara çox qəzəbləndi."³

Allahın ruhu da hər kimin üzərinə nazil olarsa, o, dəyişər və nəbi (peyğəmbər) olar. Belə ki, Şaul Davudu gətirmək üçün oraya adamlar göndərdiyi zaman, onlar Şamuelin başçılığı altında peyğəmbərlər dəstəsinin peyğəmbərlik etdiyini gördülər. Onda bu adamların da üstünə Allahın Ruhu enir və onlar da peyğəmbərlik etməyə başlayırlar. Bunu Şaula xəbər verdikləri vaxt, o başqa adamlar göndərir və onlar da peyğəmbərlik edirlər. *Şaul üçüncü dəfə yenə adamlar göndərir, onlar da peyğəmbərlik edirlər.* Bütün bunların hamısı, Allahın ruhunun onların üzərinə enməsilə baş verir.⁴

Əhdi-ətiqə görə, bəzən Allahın ruhu (vəhy və peyğəmbərlik) bir şəxsdən alınaraq, başqasına öta edilir. Bu kitabda nəql edilir ki, Kenaana, oğlu Sidqiya yaxınlaşdığı zaman, Mikeyanın yanağına vurub Allahın Ruhunun (vəhyinin) peyğəmbərlik etməsi üçün ona keçdiyini söyləyir.⁵

Bəzən ilahi vəhy peyğəmbərlik üçün hazırlaşdırmaq qəsdilə yeniyetməyə də verilir. Yeremya peyğəmbərə vəhy nazil olduğu zaman, o, Allah cavan olduğunu, danışmaq qabiliyyətinə malik olmadığını deyir. Cavabında isə, ilahi yardımı ilə peyğəmbərlik vəzifəsinə başlamasına əmr edilir.⁶

1. Zəkəriyyə, 12:1; 9:1

2. Hezegel, 11:5

3. Zəkəriyyə, 7:12 Nehemya, 9:206; Mikeya, 3:8; Yoel, 2:28

4. Şamuel, 19:20-24

5. Padşahlar (1) 22:24

6. Yermiya, 1:6-7

Əhdi-ətiqə görə, bəzən ana bətnindəki uşağa peyğəmbərlik əta edilir. "Mənə Rəbbin bu sözü nazil oldu: Mən sənə ananın bətnində Surət verməzdən əvvəl səni tanıdım, Doğulmazdan əvvəl səni təqdis edib Millətlərə peyğəmbər etdim."¹

Əhti-ətiqdə vəhydən söhbət açıldıqda həmişə peyğəmbərlərə verilən vəhylər nəzərdə tutulmur. Bələm Bauraya (Bilam) vəhyin və Allahın ruhunun nazil olmasının yazılması da buna sübutdur. "Bilam gözlərini qaldırdı və İsraili qəbilələrinə görə yerləşmiş görəndə onun üzərinə Allahın Ruhu endi. O, gələcəkdən xəbər verib dedi: Budur, Beor oğlu Bilamın kəlamı, Uzaq görən adamın kəlamı, Allahın sözlərini eşidən, Külli-İxtiyarın görüntüsünü görən, Gözləri açıq, yerə sərilən adamın kəlamı."²

Müqəddəs Kitabın İnseklpediyasında isə bəzən "vəhy" ilham mənasına işlədilir.³

Əhdi-ətiqdə vəhyin təhlili

Əhdi-ətiqdə peyğəmbərlərə verilən ilahi vəhy "sözlə bəyan"dan ibarətdir.

- "Allah dedi": Mən enərək orada sənənlə danışacağam."⁴

- "Allahın kəlamı nazil oldu": "Rəbb Musanın baxmağa gəldiyini görəndə Allah kolun ortasından onu çağıraraq dedi: "Musa, Musa!" O da "mən buradayam"- dedi."⁵

Həmçinin, Əhdi-ətiqdə nəbinin Allahla birbaşa danışmaları da qeyd olunub.⁶

Ümumiyyətlə, Əhdi-ətiqdə "nəbi" (peyğəmbər) kəlməsindən məqsəd, "Allahın vəhyini söyləyən ağız" deməkdir. Bu kitabda Allah Bəni-İsrailə sonnda onlar üçün öz qardaşı övladlarından Musaya oxşar peyğəmbər göndərəcəyini buyurur. Allah həmin peyğəmbərin ağızına-dodaqlarına öz sözlərini qoyacağını, Allah hər nə söyləsə, hər nə buyursa, peyğəmbərin də, onu deyəcəyinə təkid edir.⁷

1. Yermiya, 1:4-5

2. Saylar, 24:2 -5

3. Ceyms Hakes, Müqəddəs Kitabın İnseklpediyası, səh. 905

4. Saylar, 11:17

5. Çıxış, 3:4-5

6. Şamuel (1), 2:23

7. Təsniyə, 18-ci fəs. 17-22-ci cüm

Yaxud, "Rəbbin Ruhü mənim vasitəmlə söylədi, Onun sözü dilimin ucundadır"¹ kimi cümlələr də elə bu mənaya işarədir. Başqa bir bölümde Allahın Yeremyanın sözlərinə qulaq asmağın və onunla vəhy yolu ilə bağladığı əhdə sadıq qalmağın zəruriliyinə təkid edir. Onun Allahın sözlərini söylədiyini deyir.² Yəni Yeremya birbaşa Allahın kəlamını eynilə xalqa çatdırır.

Əhdi-ətiqdə Allah Həzrət Musaya əmr edir ki, ilahi kəlamını (vəhyi) yazsın. Həmin vəhylə də, Allah Musa və bütün İsrailə əhd kəsir.³ Əlbəttə, bəzən Allahın söylədiyi vəhy, hazır yazı şəklində də peyğəmbərlərə təqdim edilib: "Rəbb sizinlə bu alovun içərisindən danışdı. Siz Onun danışdığı səsinə eşitdiniz, lakin bir surət görmədiniz. Yalnız bir səs var idi. O sizə əhdini, yəni əməl etməniizi buyurduğu on əmri elan etdi. Bunları iki daş lövhə üzərinə yazdı."⁴

Əhdi-ətiqdə vəhyin alınma növləri

Əhdi-ətiq peyğəmbərlərin vəhyi bir neçə formada aldıklarını söyləyir:

- A) *Vasitə olmadan, birbaşa Allahdan vəhy almaq.* Tövrata görə Allah başqa peyğəmbərlərdən fərqli olaraq yalnız Musa ilə onun gözüne görünərək birbaşa danışır. "Qulum Musa isə elə deyil, O bütün evimdə sadıqdır. Mən onunla müəmmalarla deyil, Üzbəüz açıq danışaram və O, Rəbbin surətini görür."⁵

Əhdi-ətiqdə birbaşa Allahdan vəhy qəbul etmək də iki şəkildə qeyd olunur:

1- Xəbər vermək

Əhdi-ətiqdə Allahın Şamueli onun gözüne görünmədən çağıraraq, ona gələcəkdən xəbərlər verməsi də mövcuddur: "Rəbb gəlib orada durdu və əvvəlki kimi «Şamuel! Şamuel!» deyərək çağırdı. Şamuel dedi: «Danış, ya Rəbb, qulun Səni eşidir». Rəbb dedi: «Bax İsraildə elə bir iş görəcəyəm ki, eşidənin qulaqları cingildəyəcək."⁶

1. Şamuel (2), 23:2

2. Yeremya 11:2-3

3. Çıxış, 34:27

4. Qanunun təkrarı 4:13

5. Saylar 12:6

6. Şamuel (1), 3:10-11

2- Allahın peyğəmbərə toxunması ilə vəhyini çatdırması

Əhdi-ətiqə görə, Allah-təala əlini peyğəmbərinin ağzına qoymaqla kəlamını onun dililə cari edir. "Rəbb əlini uzadıb ağzıma toxundu və mənə dedi: «Bax sözlərimi sənə dilinə qoydum. Bu gün əni millətlər və ölkələr üzərinə təyin etdim.»¹

B) Pərdə arxasından (görünməyərək) alınan vəhy

Bu vəhydən məqsəd, Allahın peyğəmbərinə görünməyərək, bir əşyada səs yaradaraq danışmasıdır. "Rəbb sizinlə bu alovun içərisindən danışdı. Siz Onun danışdığı səsinə eşitdiniz, lakin bir surət görmədiniz. Yalnız bir səs var idi."²

C) Mələk vasitəsilə vəhy almaq

Başqa səmavi kitablar kimi Əhdi-ətiqdə də, mələk vasitəsilə vəhy almaq haqqında söhbət açılıb. Həmin kitabda camaatın arasında olanda Asəf nəslindən olan Yaxazielinona mələk vasitəsilə Allahın onlara hücum gətirən böyük qoşundan qorxmamağı və ruhdan düşməməyi əmr etdiyini söyləyir.³

D) Yuxuda vəhy

Əhdi-ətiqdə peyğəmbərlərin yuxuda vəhy alması haqda çoxsaylı məlumatlar verilmişdir. Belə ki, Allah Harunla Məryəmi çağıraraq deyir: «İndi sözlərimi dinləyin Əgər aranızda bir peyğəmbər varsa, Mən Rəbb görüntüdə ona Özümü bildirərəm, yuxuda onunla danışaram.»⁴

Yəhudilikdə vəhyin yuxu ilə rəbitəsi

Bütün ilahi dinlərdə yuxuya diqqət edilir. Lakin yəhudi dinində yuxu görmək xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi bəzən peyğəmbərlik məqamı yuxuda verilir. Təlmuda görə, ümumiyyətlə yuxuya peyğəmbərlik məqamından pay düşür.⁵

1. Yeremya, 1:9-10

2. Qanunun təkrarı, 4 :12

3. Sənamələr (2), 20:14-15

4. Saylar, 12:5-6

5. Təlmud, 291; Bərexud, 57

Yuxu görmək bir nemətdir ki, ondan məhrum olmaq, Allah tərəfindən cəzalandırmaq kimi təqdim edilir. Qədim əhddə yalançı peyğəmbərlər yuxu görməkdən məhrum edilməklə təhdid edilir.¹ "Buna görə sizə görüntüsüz gecə gələcək, Qaranlıqda fəlcilik edə bilməyəcəksiniz. Həmçinin, Əhdi-ətiqdə Misirin Fironunun yuxusu və Yusif peyğəmbərin yuxu yozma əhvalatı da nəql edilir."²

Həmçinin, Əhdi-ətiqdə padşahlar pis əməllərinə görə Allah tərəfindən yuxuda ikən danlanır. Buna nümunə olaraq, Əhdi-ətiqdə Allahın Avimalekin yuxusuna gələrək, İbrahimin həyat yoldaşını mənimsədiyi üçün onu təhdid etməsini qeyd edə bilərik.³

Vəhyin və peyğəmbərliyin sonu

Yəhudi alimlərinin fikrincə, Həzrət Musa (ə) gətirdiyi vəhyərdən əlavə, bütün peyğəmbərlərin söylədiklərini də bəyan etmişdir. Bununla da, insanlara kamil və hərtərəfli bir din bəxş etmişdir. Buna görə də, dörd il miladdan öncə hüdudlarında, ilahi vəhy və Ruhul-qüdsün enişi İsrail övladlarından kəsildi. Amma Məsih (Məsih) gəldikdən sonra, yenidən bərpa ediləcəkdir. Bununla belə, sonuncu yəhudi peyğəmbərin ölümündən sonra da, bəzən ilahi-səmavi səslər Allahın fərmanlarını xalqa çatdırır.⁴ Həzrət Musadan (ə) sonra İsrail övladları arasında mövcud olan 48 kişi peyğəmbər və 7 qadın peyğəmbər Tövrata heç bir şey artırmayıb və bu 55 peyğəmbər sadəcə olaraq Tövrata təbliğ etməklə məşğul olmuşlar.⁵

Xristianlıqda peyğəmbərlik

Biz xristianlığın peyğəmbərlər haqqındakı fikirlərini Bibliyadan öyrənirik. Orada xristianların etiqadına əsasən, Allah tərəfindən seçilmiş və Onun müjdəçiləri olan adamların tərcümeyi-halları, yazıları və sözləri mövcuddur. Peyğəmbərlərin dəqiq sayı məlum deyildir. Bibliyada adı çəkilən bir sıra peyğəmbərlər bunlardır: Həzrət İbrahim (ə), Həzrət Musa (ə), Musanın qardaşı Harun, Musanın bacısı Məryəm, Natan, Şəmuel, Davud, İlyas, İshaq, Elişa, Yeşaya, Yeremya, Yəhya, Yoel, Daniel və İsa Məsihin gəlişindən əvvəl gəlmiş Vəftizçi Yəhya...

1. Mikeya, 3:6

2. Varlıq, 41:1-39

3. Yaradılış 20:3-4

4. Təlmud, Tusiftasuta, 13:3

5. Əmir Firuddin Qorqani, "Təlmuddan seçmələr", səh. 141

Amma unutmamalıyıq ki, xristianlar "peyğəmbərlik" dedikdə, özlərinə xas mənə və məfhumu nəzərdə almışlar. Buna görə də, yəhudilərlə bəzi əsaslı fərqlərə malikdirlər. Ümumiyyətlə, xristianların peyğəmbərlik haqqındakı fikirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- 1- Məsihilərin etiqađına əsasən, Allah kəlamını insanlara demək və onları dođru yola yönəltmək üçün peyğəmbərlər göndərmişdir. Amma bunun səbəbini yəhudilərdən tam fərqli izah edirlər. Onların əqidəsinə əsasən, insanlar "günah" səbəbi ilə Allahın səsini eşitmək istəməmiş, demək olar ki, "mənəvi karlıq"larına görə bunu bacarmamışlar. Peyğəmbərlərin göndərilmə zərurəti məhz buna görə yaranmışdır. Gələn bəhslərimizdə "günah" və "mənəvi karlıq" haqqında ətraflı məlumat veriləcəkdir.
- 2- Xristianlıqda "peyğəmbərlik" məfhumu geniş mənada qəbul edilir. Buna görə də, peyğəmbərlər fərqli xüsusiyyətlərə malik olan şəxslər deyildir. Xristianlığa görə, Allah bəzi insanlarla danışmış və onlardan kəlamlarını başqa insanlara çatdırmasını tələb etmişdir. Beləliklə, onlar Allahın peyğəmbərləri olmuşlar. Bunların arasında əvvəllər olduqca çirkin və pis işlərlə məşğul olmuş insanlar, hətta günahsız insanları qətlə yetirən şəxslər də yer alır. Bəzən də peyğəmbərlər bu günahlara peyğəmbərlik dövründə də əl atır, amma tövbə edirlər. Tövbə etmiş kişi və qadın peyğəmbərlər iman etdikləri üçün qurtulduqlarına görə Allah tərəfindən bağışlamışdır. Bir sözlə, peyğəmbərlər heç də günahsız olmamışlar.
- 3- Çoxsaylı məsihi qruplarının fikrincə, qadınlar da peyğəmbər ola bilər. Buna nümunə olaraq, bir çox qrupların Musanın bacısı Məryəmi peyğəmbər saydıqlarını qeyd etmək mümkündür.¹
- 4- Bir çox xristianların əqidəsinə əsasən, Allahın dostu və iman gətirənlərin atası sayılan İbrahimi Allah bir çox xalqların atası seçmişdir. Bütün peyğəmbərlər İbrahimin və onun ođlu İshaqın nəslindəndir.²

1. "İman Yolu", Yusif Miller, səh. 44

2. "İman Yolu", Yusif Miller, səh 45

Belə ki, İbrahimin qoca vaxtında, arvadı Saradan İshaq adında oğlu olmuşdur. İbrahim Allaha həddindən artıq iman etdiyinə görə oğlu İshaqı Ona qurban verməyə hazır idi. Lakin Allah İshaqın əvəzinə qurbanlıq üçün qoç verdi (Yaradılış 22:1-19). Sonra Allah İbrahimə vəd etdi ki, İshaqın nəsli dünyaya nicat və xoşbəxtlik gətirəcəkdir. Bu vəd İsa Məsihdə yerinə yetirildi. Bu haqda, nicat və qurtuluş bəhsində söhbət açacağıq.

- 5- Çoxsaylı xristian qrupları inanırlar ki, Məsihdən sonra Yəhya, Peter, Pavel kimi həvarilər gəldilər. Onlar da, Allahın kəlamını insanlara deyir və onları İsa Məsihə itaət etməyə öyrədirdilər. Onlar da Allahın peyğəmbərləri olmuşlar. Geniş mənada isə Allahın Kəlamını yayan başqa hər kəs peyğəmbər adlandırılıla bilər.¹
- 6- Bəzi qrupların fikrincə, İlyas və Vəftizçi Yəhya kimi bəzi peyğəmbərlər kitab yazmamışlar. Musa, Davud, Yeşaya, Yəhya, Pavel kimi peyğəmbərlər isə gələcək nəsillər üçün Allahın Sözlərini yazmışlar.²
- 7- Allah peyğəmbərləri 2000 il ərzində göndərmişdir. Peyğəmbərlər əsasən İsrail xalqından seçilmişlər. Allah onu xüsusi xalq olaraq seçmişdir ki, həqiqətini dünyanın bütün xalqlarına bu xalq vasitəsilə bildirsin.³
- 8- Peyğəmbərlər cəmiyyətin bütün təbəqələrinə mənsub olduqlarından onların bəziləri varlı, bəziləri isə yoxsul olmuşlar. Onların arasında alim, savadsız, qoca, cavan və s. olmuşdur.
- 9- Allahın Sözləri peyğəmbərlərə müxtəlif üsullarla gəlib çatmışdı. Bəziləri Allahın səsini eşitmiş, bəziləri mələklərdən xəbər tutmuş, bəziləri xəyallar və rüyalar görmüş, bəzilərinə isə bunu ağıl və ürəkləri ilə Ruhül-qüds tərəfindən demişdir. Onlar da insanlara deyirdilər: "Rəbb belə buyurur."
- 10- Bəzi xristian qrupları etiqad bəsləyir ki, bir sıra peyğəmbərlərə möcüzə yaratmaq gücü verilmişdir. Bu da onların sözlərinin həqiqiliyini sübut edir. Bunlar Musa, Elişa, Peter kimi peyğəmbərlərdir. Vəftizçi Yəhya kimi peyğəmbərlər isə heç bir möcüzə göstərməmişlər.

1. "İman Yolu", Yusif Miller, səh 46

2. "İman Yolu", Yusif Miller, səh 47

3. "İman Yolu", Yusif Miller, səh 48

11-Peyğəmbərlərin ən əhəmiyyətli vəzifəsi Allahın göndərəcəyi Xilaskarı (İsanın gəlişini və ona iman gətirməyin zəruriliyini) insanlara xəbər vermək idi.¹

«Vəhy» nədir?

İslam, Yəhudi və Xristian dinlərinin əqidəsinə əsasən, Allah-taalanın insanları yaratmaqdan məqsədi onların kamilliyə çatması və ilahi-əxlaqi dəyərlərə yetişmələri olmuşdur. Və buna görə də Allah-taala bəndələrilə öz arasında müxtəlif vasitələrlə əlaqə saxlamışdır. Bu mənəvi əlaqə və rabitələrin hamısının kökü «vəhy» deyilən ilham qüvvəsinə qayıdır. Başqa dillə desək, tanrının insanların haqqa yönəlmələri və vicdanlarının oyanması üçün onlara mənəvi qüvvələr ilə ilham etməsinə «vəhy» deyilir.² Bu tərif ümumi şəkildə məsihiyyət və islam baxımından düzgün sayıla bilər. Lakin vəhyin həyatda formalaşması və xaricdə baş vermiş həqiqətə gəldikdə, bu dinlərin arasında olan aşkar ixtilafı araşdırma bölümündə nəzərinizə çatdıracağıq.

Xristianlıqda «vəhy»

Vəhy xristianların məşhur əqidəsinə əsasən üç hissəyə bölünür:

1. Katoliklərin fikrincə, insan və təbiət, ümumiyyətlə yaranmışlar bir növ Allahı tanıdan vəhydir.³
2. Allahın səsinə eşitmək, yaxud mələklərin xəbər gətirməsi, bəzən də xəyallar və rüyalar görməklə vəhy almaq. Vəhyin bu növü Əhdi-ətiqdə olduğu üçün xristian dinində təsdiq edilmişdir.
3. Allahın (İsanın) insanların arasında təcəssüm tapması (maddiləşməsi) ilahi vəhyidir. Onlar düşünürlər ki, ilahi vəhyi ən ali şəkildə Oğul Allah olan İsa da təcəllə etmişdir. Onun həyatı, sözləri, hərəkətləri və fədakarlığı Tanrının insanlara xəbəridir.⁴ "Kəlam bəşər olub, lütf və həqiqətlə dolu olaraq aramızda ssakin oldu. Biz də, Onun izzətini, Atanın vahid Oğlunun izzətini gördük." (Yəhya, 1:14)

1. "İman Yolu", Yusif Miller, səh 49

2. «Vəhy» lüğətdə «işarə», «ilham», «sirr» və «yazmaq» mənasındadır

3. Corc Brentel, "Katolik məzhəbi", səh. 26-27

4. Yəhya, 7:16

4. Müqəddəs incilin, həvarilərin Ruhul-Qüdsün vasitəsilə təsdiqlənməsi. Katolik kilsəsinə görə, Papanın bəyanatları da Ruhul-Qüds tərəfindən təsdiqlənmiş vəhydir.¹

Məsihi alimlərinin nəzərincə üçüncü hissə vəhyin əsl həqiqi mənası, birinci, ikinci və dördüncü qisim isə vəhyin məcazi mənasıdır. Xristianlığa görə, həqiqi vəhy İsadə tamamlanmışdır. Məsihilərin əqidəsinə görə İsa, cisim və insan şəklinə düşmüş Allahdır. O, insanların arasında mücəssəm olmaqla onları həqiqətə tərəf (Ata Allaha) yönəldir. Onlar bunun səbəbini belə açıqlayırlar: «(Ata) Allah-taala əlçatmaz bir qüdrət olduğu üçün çarəsiz qalıb öz əziz oğlu İsanı bəşər şəklinə salıb və bu vasitə ilə insanları özünə tərəf cəlb edir»²

Ümumiyyətlə, xristian dinində insanlar Allahı (İsanı) görür və onu həyatda özlərinə nümunə seçirlər. Həmçinin insanlar Allaha iman gətirməklə onun məcazi oğulları sayılırlar.³

İndiki məsihiyyətdə deyilir: Allahın oğlu İsadan qabaq başqa peyğəmbərlər tərəfindən bəyan olunmuş hökmlər yalnız bəndələr və qullara şamil edilir. Lakin sonra Allahın oğlu İsanın insanların arasında təcəssüm tapması və sonda səlbə çəkilməsilə, artıq ona iman gətirənlərin hamısı Allahın oğulları sayıldılar. Deməli, məsihiyyət dinində Allahla insanlar arasında olan əlaqə «Ata və oğul» rəbitəsi əsasında qurulmuşdur. Baxmayaraq ki, bu rəbitə İsadan başqalarında məcazi mənə kimi işlənir. Pavel bu barədə yazır: «Allahın oğluna (İsaya) iman gətirənlərin hamısı onun oğulları sayılırlar. Beləliklə, siz xristianlar, tanrı bəndəsi və qulu yox, əksinə, onun oğulları sayılırsınız. Artıq ondan qorxmağınız lazım deyil.»⁴

Çox az saylı bir qrup vəhyi Allahın yazılı şəkildə bəyan etdiyinə işarələr etsə də,⁵ lakin böyük əksəriyyət, «vəhy» kəlməsinin mötəbər saydıqları bu ilahi kitaba deyilməsini məcazi və qeyri-həqiqi mənə bilirlər.

1. Corc Brentel, "Katolik məzhəbi", səh. 118

2. SSS, R. 19

3. Məsihi əqidəsinə görə Allahın həqiqi oğlu yalnız İsadır ki, o da Allahın bir hissəsi sayılır. Ona iman gətirənlər isə Allahın məcazi oğulları sayılırlar.

4. Rumlulara, 8-ci fə. 14-17-ci cüm.

5. Can Hik, Din fəlsəfəsi, səh. 37-38

Bunun da səbəbini belə açıqlayırlar ki, «İncil» Allah tərəfindən kəlmə-kəlmə nazil olmuş kəlam deyil.¹ Bu kitabda yalnız İsanın həyatı və buyurduqları təlim-tərbiyələr o həzrətin həvariləri (yaxınları) tərəfindən yazılmışdır. Əgər İncili insanlar yazıblarsa, necə vəhy dərəcəsinə mötəbər ola bilər? sualının cavabında məsihi filosofu Tomas Mişel belə yazır:

«Məsihilərin etiqadına görə Uca Tanrı müqəddəs incili bəşərin əlilə təlif etmişdir. Başqa sözlə desək, Allah-taala müqəddəs kitabı Ruhul-Qüds vasitəsilə təlif edib və bu işdə bəşər müəlliflərindən kömək almışdır. Və Ruhul-Qüdsün bəşərə köməyi onların qəlblərini ovsunlamaq olmuşdur. Belə ki, onlar yalnız Tanrı iradə etdiyi mətləbləri yazmışlar. Deməli, incilin müəllifi həm Allahdır, həm bəşər.»²

Məsihilərin bəziləri, hətta, müqəddəs kitabda olan cümlələri (kəlmələri) eyni Ruhul-Qüdsün ilhamları bilsələr də, katoliklərin nəzərinə bu kitabda olan bütün cümlələr bəşərin öz ibarətidir. Sadəcə olaraq cümlələrin məfhumları Ruhul-Qüds vasitəsilə təsdiq olunmuşdur.

Xatırladıq ki, qeyd etdiyimiz vəhyin mənalrı, məsihilərin arasında olan məşhur bir nəzərdir ki, bu nəzərin əsası Pavelin və Yuhənnanın yazılarına qayıdır.

Məsumluq

Yeni əhdə peyğəmbərlərin məsumluğu

Yeni əhdə, peyğəmbərlərin pak və günahsız olması haqda bir sıra cümlələr mövcuddur. Yəni dolayısı yolla olsa da, bu kitabda peyğəmbərlərin məsum, günahsız insanlar olmasının lüzumunu qeyd edilərək, onların günahdan və çirkin işlərdən pak olmaları vacib sayılır. Gəlin birlikdə «Yeni-Əhd»ə diqqət yetirək:

a) «İsa (ə) şagirdlərinə dedi:» Siz yer kürəsinin duzusunuz; hər şey iyləndikdə duzla təmizlənər, amma duz iylənsə, nə ilə duzlanar? Artıq çölə atılıb, insanların ayaqları altında əzilməkdən başqa bir şeyə yaramaz... Siz dünyanın nurusuz. Qoy sizin nurunuz insanların qarşısında elə parlasın ki, xeyirxah işlərinizi görsünlər və göylərdəki Atanıza (Allaha) həmd etsinlər.»³

1. Barbur Ayen, Elm və din, səh. 145

2. Məsihi əqidəsi, səh. 26

3. Matta, 5-ci fə. 13-16-cı cüm

İsa (ə) peyğəmbər burada şagirdlərinə olduqca ağıllı və məntiqə uyğun bir həqiqəti açıqlayır. O, bəyan edir ki, ali mənəvi saflığı olmayan, günahlardan pak olmayan şəxs, başqalarını düzlüyə yönəldə bilməz. Çirkin işlərlə məşğul olan təbliğətçi dindar, xalqı kamilliyə doğru ucalda bilməz. Şagirdləri camaatın kiçik bir hissəsinə təbliğ etmək üçün hazırlaşan zaman Həzrət Məsih onlara belə söyləyərsə, böyük xalq kütlələrinə ilahi dinini təbliğ etməyə məmur olan peyğəmbərlərin məsuliyyəti daha da böyükdür. Onların ruhani saflığa malik olması və günahlardan pak olması olduqca zəruridir. Amma biz, Tövratdakı peyğəmbərlərə diqqət yetirdikdə, bunun əksini görürük. Onlara hətta ən çirkin işlərdən - kafirlik, şirk, cinsi pozğunluq və s. çəkinmirlər. Əlbəttə, bu təhrif olunmuş Tövratın uydurduğu böhtanlardan başqa bir şey deyildir. İlahi peyğəmbərlərin belə iyrənc hərəkətlər etməsi qeyri-mümkündür.

Diqqət edin. Görün İsa (ə) bu bərdə necə hökm edir: «Yalançı peyğəmbərlərdən qorun! Onlar yanınıza qoyun cildində gələrlər, amma daxildə vəhşi qurddurlar. Onları bəhrələrindən (əməllərindən) tanıyacaqsınız. İnsanlar tikanlardan üzüm, yaxud qanqaldan əncir yığarlarmı?» Beləliklə, hər yaxşı ağac xeyirli meyvə verər, pis ağac isə çürük meyvə verər. Yaxşı ağac çürük meyvə verə bilməz. Xeyirli meyvə verməyən hər ağac kəsilər və oda atılır. Siz onları bəhrələrindən tanıyacaqsınız.»¹

b) Luka incilində İsa (ə) belə söyləyir: «Kor koru yedəkləyə bilərmimi? İkisi də quyuya düşməzmi?»² İlahi peyğəmbərlər də beləcə. Onlar əgər pak və günahsız insanlar olmasalar, başqalarını necə paklığa doğru çəkə bilərlər? Günahdan gözləri «kor» olmuş, həqiqəti görə bilməyən şəxslər necə digərlərini haqqa yönəldə bilərlər? Deməli, peyğəmbərlərin məsum olmağı olduqca zəruridir.

c) Yəhya incili, 8 fəsil, 34-cü cümlədə oxuyuruq: «İsa (ə): Sizə doğrusunu deyirəm: «Günah işlədən hər kəs, günahın köləsidir, onun quludur!»

Peyğəmbərlər də əgər günah əhli olsalar, iblisin qulu, köləsidirlər. Bir halda ki, onlar Allahın milyonların içindən seçdiyi bəndələridir, deməli Allahın qulu olmalıdır, nəinki şeytanın!

1. Matta, 7-ci fəs. 15-20-ci cüm

2. Luka, 6-cı fəs. 39-cu cüm

d) İsa (ə) anadangəlmə korun gözüni açdıqda, fəriseylər inanmadılar və dedilər.¹ «Adi günahkar adam belə əlamətləri necə göstərə bilər? Bilirik ki, Allah günah işlədənləri eşitməz, fəqət kim Allaha ibadət edib, Onun iradəsini yerinə yetirirsə, Allah onu eşidər».² Yuxarıdakı cümlələrdən belə nəticə alırıq: 1-Allah günahkara möcüzə qüdrəti verməz. 2-Allah günahkarı eşitməz. Deməli, ilahi peyğəmbərlər də, günah əhli ola bilməz.

e) Yəhya'nın 1-ci məktubunda yazılıb: «Qardaşlar, qoy sizi heç kim aldatmasın. Saleh iş görənlər Məsih, saleh olduğu kimi salehdir. Günah işlədən isə iblisdir.»³

Peyğəmbərlər İblisdən yox, Allah tərəfindən göndərilmişlər. Və günahlardan məsum olmalıdırlar. Məsum olmayan şəxs peyğəmbər deyildir.

Bütün bu söylədiklərimizlə birlikdə onu da qeyd etmək lazımdır təəssüf ki, xristian alimləri peyğəmbərlərin günahsız və məsum olmalarını lazım bilmirlər. Tövrənin və Yeni-əhdin tam ziddiyyətli şəkildə yazdığı təzadlı sözləri müşahidə edən xristianlar Qədim-əhdin yazılarını təsdiq etmək məcburiyyətində qaldıqları üçün bu qənaətə gəlmişlər.⁴ Xristianlar yalnız İsanın (ə) məsum olması qənaətindədirlər. Lakin bu ona görədir ki, İsa onların etiqadına əsasən, insan şəklində düşmüş Oğul Allahdır.

İslam dininə görə, Pavel İsanın (ə) «gedişin»dən 10 il sonra məsihi olub, həvarilərin arasına daxil olmuş, bəzi təməlli təlimatlarını dəyişdirilməsində rol oynamışdır. Belə ki, islami mənbələrə əsasən xristian aləmində yaranmış bəzi əqidələrin banisi Paveldir. Belə ki, bu əqidələr Həzrət İsanın (ə) yazanında mövcud deyildi.⁵

i. Keçmiş peyğəmbərlərin gələcəkdən verdiyi xəbərlər

Bir çox peyğəmbərlər özlərindən sonra gələcək peyğəmbərlərin barəsində xəbər vermiş və onların nişanələrini bəyan etmişlər. Həzrət Musa (ə) və Həzrəti İsa (ə) da, Məhəmməd Peyğəmbərin (s) gələcəyi barəsində xəbərlər vermiş və onun nişanələrini, bəyan etmişlər.

1. Onlar İsanın (ə) Allah tərəfindən göndərilən peyğəmbər olduğundan xəbərsiz idilər.

2. Yəhya, 9-cu fə. 16-31-ci cüm

3. Yəhya'nın 1-ci məktubu, 3-cü fə. 7-8-ci cüm

4. «Ənisül-əlam», c. 1, səh. 131-356

5. Məhəmməd Sadiq Fəxrül-İslam, «Ənisül-Ə'lam fi nüsrətül-İslam», c. 1, səh. 123; «Biharul-əнвар», c. 8, səh. 310; «Biharül-Əнвар», c. 13, səh. 212

Bu xəbərlərdən bəzisi indi də, məsihilərin və yəhudilərin müqəddəs kitablarında (Bibliyada) mövcuddur. Qurani-Kərim buyurur: «Onlar ki, Tövrat və İncildə (barəsində) nişanələri yazılmış «dərs oxumayan Peyğəmbərə» tabe olurlar, səadətə çatan insanlardır.» (Əraf, 157)

Tarix kitablarında bu barədə belə yazılmışdır: «İslam Peyğəmbəri (s) peyğəmbərliyə yetişməzdən əvvəl, yəhudilərdən ibarət böyük bir dəstə Mədinə şəhərinə gəldilər. Onlar səbirsizliklə Məhəmməd adlı bir peyğəmbərin olacağını və onun dəvətini gözləyirdilər. Çünki öz müqəddəs kitablarında Məhəmmədin (s) məhz bu yerlərdə olacağını oxumuşdular. Lakin Məhəmməd Peyğəmbərin (s) dəvətindən sonra onlardan bir dəstə iman gətirdi, digərləri isə öz dinini şəxsi mənafeələrinə qurban verərək, onunla müxalifətə çıxdılar.»

Bizim etiqadımız budur ki, peyğəmbərlərə nazil olan ilahi dinləri (məxsusən İslam dini) yalnız insanların şəxsi yaşayışlarında və həyatlarının islahında deyil, bütün ictimai məsələlərin həllinə yol açmışdır. Hətta ilahi dinlər insanların gündəlik həyatlarında lazım olan elmi bəhslərə də, toxunmuş, onları bu sahədən təmin etmişdir. Onların bəzisində Qurani-Kərim işarə etmişdir. İlahi Peyğəmbərlərin ən mühüm hədəflərindən biri də, cəmiyyətdə ədalətin bərqərar olunması məsələsi olmuşdur. Qurani-Kərim buyurur: «Biz öz peyğəmbərimizi aydın dəlillərlə göndərdik. Və onlara kitab və tərəzi (ədalətli qanunlar, haqqı - nahaqdan ayırmaq vasitəsi) da, göndərdik ki, insanlar ədalətlə iş görsünlər.» (Hədid, 25)

Bibliya Həzrət Məhəmməd (s) barəsində nə yazır?

ii. - Xristianlıq baxışında

Xristian alimlərinin nəzərinə, İncildə Məhəmməd (s) peyğəmbərin gəlişi barəsində heç bir məlumat verilməmişdir. Qədim-Əhddə isə, İsanın (ə) gəlişi barədə əvvəlcədən müjdə vermiş və insanları ona iman gətirməyə həvəsləndirmiş cümlələr mövcuddur. Məsələn olaraq, onlar Təsniyə 18/14-19; İsayya nəbi 7/14-16-nın İsanın (ə) zühuru barəsində verilmiş müjdələr olduğunu iddia edirlər.

Xristian alimləri müsəlmanların göz önünə çəkdiyi İncildəki Məhəmməd (s) barəsində verilmiş müjdələrin əsassız olduğunu söyləyir, xüsusilə Yəhya incilindəki xəbərlərin yalnız «Müqəddəs Ruha» aid olduğuna etiqadlıdırlar.

iii. - İslam baxışında

İslam dininə əsasən, «peyğəmbərlik» iddiasında olan şəxsın, doğrudan da, peyğəmbər olub-olmadığını anlamaq üçün çoxsaylı yollar vardır. Onların biri də özünü «tanrı elçisi» adlandıran şəxsın barəsində, keçmiş ilahi peyğəmbərlərin verdiyi xəbərdir. Yəni əgər İsa (ə) Məhəmmədin (s) barəsində əvvəlcədən xəbər verirsə, onu adını və ya nişanələrini söyləyirsə, bu, Məhəmmədin (s) həqiqətən peyğəmbər olduğuna bir dəlil-sübut sayılır. Çünki hər xəta-səhvədən uzaq olan peyğəmbər İlahinin onlara bəxş etdiyi qeyb-elmi vasitəsilə, birbaşa Allahın məmuriyyətinə əsasən bu xəbərləri söyləyirlər. Əlbəttə belə xəbərlər daha çox şəriət sahibi və gəlişi olduqca lazım olan, yüksək əhəmiyyət daşıyan peyğəmbərlər barəsində verilir.

İmam Əli (ə) buyurur: «Uca Tanrı yaratdıqlarına daim ya şəriət sahibi bir peyğəmbər göndərmiş, yaxud kitab endirmiş ya da gərəkli bir höccət tanıtılmışdır... Bəzi peyğəmbərlər gəlib keçmiş və özündən sonra gələcək peyğəmbərlərin adlarını bildirmişlər. Gələn peyğəmbərlərin bəzilərini ondan əvvəlkiilər tanıtmış, xəbər vermişdir.»¹

Beləliklə Tanrının sonuncu ilahi dini olan İslamı və kamil kitabı olan Qurani gətirmiş axırıncı peyğəmbər Həzrət Məhəmmədin (s) gəlişi barəsində də İncildə əvvəlcədən xəbər verilmişdir. Bütün islam alimləri və eləcə də bu dinin ana mənbəyi olan Qurani-kərimə görə, Həzrət Məhəmməd (s) barəsində istər Qədim-əhddə və istərsə də Yeni-əhddə çoxsaylı işarələr, hətta, birbaşa xəbərlər də vardır. Qurani-kərimə əsasən, tövrat və incildə ört-basdır edilmiş çoxsaylı həqiqətləri aşkara çıxarmaq üçün gəlmişdir: «Ey əhli kitab! Tövrat və incildə gizlətdiyiniz bir çox həqiqətləri bəyan etmək üçün Məhəmməd peyğəmbər, sizin üçün gəlmişdir.» (*Maidə, 15*)

Səff surəsi, 6-cı ayədə buyurulur: «Məryəm (ə) oğlu İsanın Bəni-İsrailə söylədiklərini xatırla ki, buyurmuşdur: «Ey İsrail övladları, həqiqətən də, Mən Allahın sizə göndərdiyi elçiyəm. Əlimdə olan tövratı təsdiqləyir və məndən sonra gələcək adı Əhməd (Məhəmməd) olan peyğəmbəri sizə müjdə verirəm.»

1. Nəhcül-bəlağə, xütbə 5.

Məhəmməd peyğəmbər (s) barəsində İncildə xəbər verilməsi və əhli-kitabın bu barədə geniş anlayışa malik olması, Quranda o qədər aydın və dəqiqdir ki, Ali-İmran surəsinin 70-ci ayəsində buyrulur: «Ey əhli-kitab! Şahid olduğunuz halda nə üçün Allahın ayələrinə qarşı küfr edirsiniz?» Gördüyünüz kimi, Quran onların hətta şahidlik etmək əvəzinə, inkar etmələrinə təəccüblənir. Ənam surəsinin 20-ci ayəsində oxuyuruq: «Əhli-kitab, oğullarını tanıdıqları kimi tanıyırlar (Məhəmməd (s) peyğəmbəri. İman gətirməyənlər isə özlərinə ziyan vururlar.»

Yuxarıdakı ayənin, necə də şiddətlə əhli-kitabı məhkum etməsindən anlayırıq ki, Quran tam əminliklə Məhəmməd (s) barəsində İncildə xəbərlərin olmasına etiqadlıdır. Elə bu səbəbdən də, İslam alimləri bu barədə tam əmindirlər. Necə ki, Əraf surəsinin 157-ci ayəsində belə deyilir: «Allahın göndərdiyi «savadsız peyğəmbər»dən ki, onun adı və nişanələri onların yanında tövrat və incildə yazılmışdır...»

Beləliklə, biz daha ətraflı tanışlıq üçün İslam alimlərinin İncildə istinad etdiyi cümlələrə diqqət yetirməyi lazım görürük. İncildə istinad olunan cümlələr çoxdur, lakin onların əsas və məşhurlarına müraciət edərək heç bir münasibət göstərmədən sizə çatdırmağı lazım bildik. Məsələyə tam münasibət isə «araşdırma» bölməsində diqqətinizə təqdim olunacaqdır.

1. Tövrat, Təsniyə, 18-ci fəs., 17-22-ci cüm.: Bəni-İsrailə de: Mən (Allah) sonda onlar üçün öz qardaşı övladlarından sənə oxşar sənə (Musaya) oxşar peyğəmbər göndərəcəyəm. Onun ağzına-dodaqlarına öz sözlərimi qoyacağam. (Öz sözlərimi onun dili ilə ifadə edəcəyəm.) Mən hər nə söyləsəm, hər nə desəm o da, onu deyəcəkdir. Onu mənim adımdan söyləyəcəkdir. Onun mənim adımdan söyləyəcəyi sözləri eşitməyərək qəbul etməyən kəsləri, Mən (Allah) taparam! (Cəzalandıraram.)

Çoxsaylı İslam alim və tədqiqatçıların fikrinə əsasən, bu cümlələrdə işarə olunan «gələcək peyğəmbər» Həzrət Məhəmməddir. Çünki yuxarıda işarə olunan gələcək peyğəmbərin nişanələrinin hamısını məhz onda tapmaq olur. Bu nişanələr aşağıdakılardan ibarətdir:

- Yəhudilərin öz qardaşı övladlarından olmalıdır.
- Musaya (ə) oxşar olmalıdır.
- Allah hər nə söyləsə, onu deməli, sözləri yalnız Allahın adı ilə söyləməlidir.

- Birinci nişanə: «İsmayıl və İshaq bir atanın oğullarıdır.¹ Yəhudilər-İshaqın övladları, ərəblər isə İsmayılın övladlarıdır. Məhəmməd peyğəmbər (s) də İsmayılın nəslindəndir. Deməli, yəhudilərin qardaşı övladlarından sayılır.»²
- «Məhəmməd peyğəmbər (s) Yaqubun qardaşı Evesin³ övladlarındanır ki, İsmayıl peyğəmbərin qızı ilə evlənmişdir.»⁴
- İkinci nişanə: Məhəmmədin (s) Musaya (ə) oxşarlığı.⁵
- Onlar ata-analı və adi doğuluşla dünyaya gəlmişlər. Amma İsa (ə) atasız və möcüzəli doğuluşla dünyaya gəlmişdir.
- Nəhayət, Musa (ə) və Məhəmmədi (s) xalq qəbul etmiş, onları rəhbər seçmişdir. Lakin İsanı (ə) qəbul etməmişlər.
- Onlar hakim olmuş, amma İsanın (ə) hakimliyi və səltənəti bu aləmdə deyil, səmavi səltənətdir.
- Onlar evli olmuş, lakin İsa (ə) ömür boyu subay olmuşdur. Deməli, Musaya (ə) oxşar peyğəmbər Məhəmməddir (s), nəinki İsa (ə).

Üçüncü nişanə: «Sözlərini o mənim adımdan söyləyəcək. Mən nə desəm, o da onu deyəcəkdir.»

Məhəmmədə peyğəmbərlik verilərkən o heç bir təhsil görməmiş, hətta oxumağı-yazmağı da bacarmayan bir şəxs idi. Elə bu səbəbdən də Həra dağında Cəbrayıl adlı mələk vəhyi ona gətirərək, «oxu» dedikdə o «mən oxuya bilmirəm» cavabını verdi.

Cəbrayılın iki dəfə «oxu» deyə təkidindən sonra da o eyni cavabı eşitdi: «Mən oxumağı bacarmıram.» Bunun ardınca Allah-təala sonsuz qüdrətilə öz kəlamlarını Məhəmmədin (s) qəlbinə qoyaraq, Ələq surəsinin, 1-5-ci ayələrini onun dili ilə söylətdi: «Oxu! Allahın adı ilə oxu! Rəbbindir ən böyük kərəm sahibi. Yazmağı öyrətmiş...» Və 23 il müddətində beləcə Tanrı öz kəlamlarını onun qəlbində yerləşdirərək, onun dili ilə ifadə etdi.

1. Əhməd Didad, «Bibliya Məhəmməd (s) haqqda nə deyir?», səh. 12

2. Varlıq, 25-ci fəs., 17-18-ci cüm.

3. Təsniyə, 28-ci fəs., 8-10-cu cüm.

4. Məhəmməd Sadiqi, «Əhdi-ətiqin bəşarətləri», səh. 218-219.

5. Əhməd Didada məxsusdur.

Qurani-kərimdə buyurulur: «Məhəmməd boş-boşuna söz deməz. Onun dedikləri nazil olunmuş vəhydən başqa bir şey deyil. Dediklərini çox güclü (mələk) olan Cəbrayıl öyrətmişdir ona.» (Nəcm, 3-5)

Hamıya məlumdur ki, İncildə ilahi vəhydən əsər-əlamət belə yoxdur. Hətta buradakı hikmətli sözlər də, birbaşa İsayə (ə) nisbət verilibdir. Amma Qurandakı ayələr, Tövratda işarə olunduğu kimi «Allahın adı ilə başlayaraq, birbaşa Allaha nisbət verilir. Üçüncü nişanə də, məhz buna işarə edir. Lakin xristianlar öz dini çıxışlarını tək Allahın adı ilə yox, «Ata Oğul və Ruhul-qüds»ün adı ilə başlayırlar.

2. Tövratda və həmçinin Osiya nəbinin kitabında, 9-cu fəsil və 6-7-ci cüm.-də əsla savad olmadan ilahi ruhu ilə rabitəli, səmavi vəhyə malik bir peyğəmbərin gələcəyindən xəbər verilir. Xatırladır; onun kəlamları o qədər ali və həqiqətlə dolu olacaqdır ki, müxalifləri bu ecazkar kəlamın qarşısında heç bir dəlil-sübutla çıxış edə bilməyəcəklərini gördükdə, onu «dəli» adlandıracaqlar.

Heç bir savadı olmayan, Allahın ona bəxş etdiyi təkallahlığa, sülhə, paklığa, insaniyyətə doğru çağırən, ilahi kəlamlarını söyləyən, xalq arasında «əmin» kimi tanınan Məhəmmədi də, pak mənəviyyətdən uzaq olan müşrik və bütperəstlər «dəli» adlandırdı. Onların cahiliyyəti o həddə yetmişdi ki, «bu dəli bizə 360 Allahu kənara qoyaraq, bir Allaha sitayiş etməyi tövsiyə edir?!» deyə təəccüblənirdilər.

Qurani-kərim bu barədə buyurur: «Zikri (Qurani) eşidən zaman, peyğəmbərə dəli deyirlər. Bir halda ki, Quran aləmlər üçün zikrdən başqa bir şey deyildir.» (Qələm, 51)

Beləliklə, islam alimləri öz müqəddəs kitabları olan Qurandan ilham alaraq, İncildə və müqəddəs peyğəmbərlərin yazılarında olan savadsız peyğəmbərin məhz Məhəmməd (s) olduğuna təkidlidirlər. Bu barədə Quranda oxuyuruq: «Allahın göndərdiyi «savadsız peyğəmbərdən» ki, onun adı və nişanələri tövrat və incildə yazılmışdır...» (Ə`raf, 157)

3. Tövrat, Təsniyə 33-cü fəs., 1-3-cü cüm.: «Tanrı Sina dağından çıxdı, Sairdən onların üzünə nur saçdı və sonra Faran dağından parladı. Minlərlə mömin və müqəddəs insanlar irəli gəldi və sağ əlindən onlara «atəşin şəriət» yetirdi.»

Habakkuk nəbi, 3-cü fəs., 3-6-cı cüm.: «Tanrı Tiymandan gəldi. Müqəddəs şəxs isə Faran dağından gələcək. Dünyanın sonunadək onun əzəməti göyləri bürüyəcək və yerlər ona həmd-səna oxuyacaq...»

Bəzi islam alimləri belə qənaətdədirlər ki, hər iki cümlələrdə Faran dağından aləmə saçılan nur Həzrət Məhəmməddir (s).

Tanrının Sinadan çıxması Musa (ə)ya aiddir ki, orada Allahla danışdı və ona peyğəmbərlik verildi.

Sairdən nur saçması, həmçinin, Tiymandan gəlməsi isə İsayə (ə) aid olunur.

Faran dağından gələn, şəriət gətirən «müqəddəs şəxs» isə Məhəmməd (s) dir.

Çünki Faran bütün ərəb tarixçilərinin və çoxsaylı İncil tədqiqatçı şərhçilərinin əqidəsinə əsasən, Ərəbistan yarımadasında yerləşən, Məkkə vadisi yaxınlığındakı «Həra» dağına deyilir. Və Məhəmməd peyğəmbər (s)də, məhz elə burada peyğəmbərlik verilmişdir və o, dünyaya nur saçan «atəşin şəriətini» gətirdi.

4. Yəhya incili 16-cı fəs., 7-15-ci cüm.: «İsa dedi: Bununla mən sizə həqiqəti söyləyirəm: Mənim getməyim sizin üçün xeyirlidir. Çünki mən getməsəm «təsəlliverici» sizin yanınıza gəlməz... O gəlmiş zaman dünyanın günah, salehlik və hökm barəsində səhvlərini ifşa edəcəkdir. Çünki günah barəsində mənə iman etmirlər. Salehlik barəsində, çünki atamın yanına gedirəm. Və artıq məni görməyəcəksiniz. Və hökm barəsində çünki bu dünyanın rəisi məhkum olunmuşdur. Sizə söyləyəcəyim daha çox sözlərim var: amma indi bunlar sizdə sığmaz. O, yəni «həqiqət ruhu» gəldikdə sizə hər həqiqətə yol göstərəcək. Ona görə ki, öz adından söyləməyəcəkdir; amma hər nə «eşidirsə» söyləyəcək və gələcəyi sizə bildirəcəkdir. O məni izzətləndirəcəkdir, çünki mənim özümdən götürəcək və sizə bildirəcəkdir.»
5. Yəhya incili, 14-cü fəs., 15-17, 26, 29-cu cüm.: «Əgər məni sevirsinizsə əmrlərimi yerinə yetirin. Mən də Atadan xahiş edəcəyəm ki, O daim sizinlə bərabər olmaq üçün sizə başqa bir «təsəlliverici» versin. Bu «həqiqət ruhudur», onu dünya qəbul edə bilmir, çünki onu görmür və tanımır. Siz isə onu tanıyırsınız, çünki o sizin yanınızda durur və sizin yanınızda olacaqdır...

Amma mənim adımla göndəriləcək «təsəlliverici» söylədiyim hər şeyi sizə xatırladacaqdır... Bunu sizə baş verməzdən əvvəl söylədim ki, baş verəndə iman edəsiniz.»

6. Yəhya incili, 15-ci fəs., 26-27-ci cüm.: «Atamın sizə göndərəcəyi «təsəlliverici», gəldiyi zaman mənim üçün şəhadət¹ edəcəkdir. Siz də şəhadət edəsiniz, çünki başlanğıcdan mənimləsiniz.»

Məşhur islam alimlərinin fikrincə, Yəhya incilinin 16-cı fəs., 7-15-ci cümlələrində qeyd olunan «təsəlliverici» Məhəmməd (s) peyğəmbərə aiddir. Çünki «təsəlliverici» kəlməsi əslində «həmd olunmuş» – «təriflənmiş»² kəlməsinin yerinə «səhvən» soxuşdurulmuşdur. Bu kəlmə əslində, «həmd olunmuş» -Əhməd mənasıdır, lakin sonradan təhrifə uğrayaraq «təsəlliverici Ruhul-qüds» şəklinə salınmışdır. Bu söz əski mətnlərdə «həmdolunmuş» kimi yazılmışdır. Amma cümlələrə diqqətlə nəzər yetirdikdə görürük ki, bu «təsəlliverici» heç də, Ruhul-qüds deyil və ola da bilməz. (Bu barədə bir az sona məlumat veriləcək.)

Ümumiyyətlə, 16-cı fəsildəki 7-15-ci və 14-15-ci fəsillərdəki cümlələri də nəzərə almaqla, onların birbaşa Məhəmməd peyğəmbərə (s) aid olduğu gün kimi aydındır.

«O gəldiyi zaman dünyanın günah, salehlik və hökm barəsində səhvlərini ifşa edəcəkdir. Çünki günah barəsində mənə iman etmirlər.»

Şərh:

1. İsanın (ə) sonra, əvvəldə işarə etdiyimiz kimi, bəzi şəxslərin xüsusi canfəşanlıığı nəticəsində Məsih dinində «şəriət» ləğv olundu. İsanın (ə) bəşərin «günahı» nı yumaq üçün dünyaya gəlib dara çəkildiyini zənn edən bütperəst yunan fəlsəfi əqidələrinin təsiri altına düşən şəxslər belə etdilər. Bu işə Məsihi təlimlərinin tam ziddinə idi.

Amma Məhəmməd peyğəmbər (s) onların bu sözlərini İsayə (ə) atılan böhtan adlandıraraq Qurani-kərimdə aşkarcasına rədd etdi.

2. Məhəmməd peyğəmbər (s) gəlişi ilə «atasız» doğulmuş İsayə (ə) və onun anası müqəddəs Məryəmə (ə) Yəhudilər tərəfindən atılan böhtanları, onlara nisbət verilmiş pis əməlləri, günahları rədd edərək Məryəmi (ə) pak və iffətli qadın adlandırdı, onları izzətləndirdi.

1. Şahidlik

2. Ərəbcə «Əhməd», «Məhəmməd»

3. Tanrı elçisi Məhəmməd (s), İsayə (ə) nisbət verilmiş ilahi peyğəmbərlərə xas olmayan çirkin əməlləri (İsanın (ə) özünü «Allah» və ya «Allahın oğlu» adlandıraraq xalqı şirkə, çoxallahlılığa sürükləməsinin) cəfəngiyat olduğunu bəyan etmiş. Bu böyük günahın İsadən (ə) uzaq olduğunu, heç bir vaxt belə iddialar etmədiyini, yalnız insanları vahid Allaha sitayiş etməyə doğru çağırıldığını söylədi.

«Salehlik barəsində (səhvləri ifşa edəcəkdir), çünki Atamın yanına gedirəm və artıq məni görməyəcəksiniz.»

Şərh:

1. Məsihilərin etiqadlı olduqları «fəda» inancı «saleh əməllərin vacibliyi ilə daban-dabana ziddir.

Saleh əməllərə və şəriətə məhəl qoymayan, yalnız «İsanın (ə) çarmıxa çəkilməsində» olan inamla kifayətlənərək, əbədi behişt əhli olacaqlarını güman edən bəzi məsihilərin səhvədə olduqları şübhə doğurmur.

Məhəmməd peyğəmbər (s) də bu əqidənin yanlış olmasını söyləyərək, onların səhvini ifşa etdi.

2. Eyni zamanda İsanı (ə) və Məryəmi (ə) Allahın saleh bəndələri adlandıraraq, hər iftiradan təmizlədi.

«Və hökm barəsində (səhvləri ifşa edəcəkdir), çünki bu «dünyanın başçısı» məhkum olunmuşdur.»¹

Şərh:

1. «Dünyanın başçısı» Allahdır. Xristianlar öz şirkə dolmuş, bütperəst ideyalarına uyğun olan əqidələri ilə Onu məhkum etmişlər. «Üç üqum əqidəsi», «Fəda» və s kimi müşrik əqidələrinə görə həqiqətdə onu məhdud etmiş, kiçiltmiş və təhqir etmişlər.

Məhəmməd peyğəmbər (s) bütün bunları rədd edərək, mifik əfsanə və uydurma kimi dəyərləndirmişdir. O, tövhidi bütün İslam təlimlərinin ruhu və əsası saymışdır.

1. Xristian alimlərinə görə, «dünyanın başçısının»dan məqsəd «şeytan»dır.

İnsanları bir olan Allaha ibadət etməyə dəvət etmişdir. Onu şirkdən münəzzəh saymışdır. «Üç üqnum əqidəsi»nin cəfəngiyat olduğunu dəfələrlə israr etmiş, «İsanın (ə) Allah oğlu olmadığını» bəyan etmişdir.

2. «Hökm barəsində olan səhv» həm də xristianların «şərtinin ləğv olunmuş», «məhkum olunmuş» hesab etmələri ilə yanlış addım atdıqlarına işarədir.

Yəni yuxarıdakı cümlələrdə «hökm» dən məqsəd «ilahi hökmlər-qanunlar», başqa sözlə desək, «şəriət» də ola bilər. Fəda inancına əsaslanaraq şəriətin ləğv olunduğunu düşüncələri məhz Məhəmməd (s) öz atəşin şəriəti ilə rədd etmiş, «həqiqi incil və tövratın» şifahi hökmlərinə əməl edənləri alqışlamışdır. Necə ki Qurani-kərimdə oxuyuruq: «İncil əhli Allahın onda nazil etdiyi (ehkam) ilə hökm etsin. Allahın nazil etdiyi ilə hökm etməyənlər, əlbəttə, günahkarlardır.» (*Maidə, 47*)

Digər ayələrdə indiki incil və tövratın tərhif olunduğunu dolayısı ilə də olsa bəyan edən Quran, həqiqətdə keçmiş dövrlərdəki incil və tövratın həqiqi hökmlərinə əməl edən insanların doğru yolda olduqlarına işarə edərək, xüsusi bir incəliklə şəriətin zərurətinə haqq qazandırır.

3. «Dünyanın başçısı»ndan məqsəd «şeytan» olduğunu bir fərziyyə kimi qəbul etsək, Məhəmmədin (s) gəlişi ilə şeytanın məhkum olmasını başa düşmək çətin deyildir. O öz peyğəmbərliyi ilə şeytanı məğlub edərək onun bütün hiylələrini, iftiralərini ifşa etdi. Və cahan həqiqəti anlamaqda acizlik çəkmədi.
4. Bəzi islam alimlərinin nəzərincə,¹ hətta cümlədəki «məhkum» sözü, «məmur» kəlməsinin təhrif olunmuş versiyasıdır. «Dünyanın başçısı»ndan məqsəd isə Məhəmməd (s) peyğəmbərdir. O, Tanrının sonuncu, kamil dinini gətirərək bütün dünyanı Allaha və islama doğru dəvət etməyə məmur oldu.

«Sizə söyləyəcəyim daha çox sözlərim var, amma indi bunlar sizdə sığmaz. O, yəni həqiqət ruhu gəldikdə, sizə hər həqiqətə yol göstərəcəkdir.»

1. Məhəmməd Sadiqi, «Bibliya bəşarətləri», səh. 226-227.

Şərh:

İslam peyğəmbəri (s) də öz gəlişi və səmavi kitabı ilə insanlara ört-basdır edilmiş həqiqətləri açıqladı. Qurani-kərim kimi kamil və daim doğru yolu açıqlayan ilahi kitab gətirdi. Necə ki, çoxsaylı Quran ayələrinə diqqət etdikdə oxuyuruq: «Doğru yol göstərir, rəhmət verir yaxşılara bu kitab!» (Loğman, 1.«Hər şeyi bəyan edən bu kitaba and olsun!» (Duxan, 2) «Şübhə yoxdur ki, bu kitab haqdan gəlib, təqva sahiblərinə doğru yolu göstərir.» (Bəqərə, 2)

«Ona görə ki, öz adından söyləməyəcəkdir. Amma (ilahi vəhydən) hər nə eşidərsə söyləyəcəkdir və gələcəyi sizə bildirəcəkdir.»

Bəli, azca fikirləşsək görürük ki, Qurandakı bütün sözlər birbaşa Allah adından söylənilir və bu kitabın heç bir yerində ayələrin Məhəmmədin (s) öz adından söylədiyinə rast gələ bilməzsiniz. Necə ki, Quranda buyurulur: «Məhəmməd heç vaxt «həvayi-nəfs» (öz-özündən, boş-boşuna) öz mənafeyi üçün) üzündən söz deməz. Onun dedikləri nazil olunmuş vəhydən başqa bir şey deyildir. Dediklərini ona çox güclü (mələk) olan Cəbrayıl öyrətmişdir.» (Nəcm, 3-5)

Həzrət Məhəmmədin (s) gələcəkdən verdiyi xəbərlər də göz önündədir. «Rum» surəsinə müraciət edən hər kəs bunun şahidi ola bilər.

«O məni izzətləndirəcəkdir, çünki mənim özümdən götürəcək və sizə bildirəcəkdir.»

Şərh:

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, İslam peyğəmbəri (s) İsanı (ə) həqiqətən də, izzətləndirdi. Onu təsdiq edərək mədh etdi. (Bu bərdə İsa (ə) islam nəzərində» bölməsinə müraciət edin.) Ona atılan böhtan və iftiraları rədd etdi. Və özündən yeni bir din gətirmədiyini, Quranın isə İncil və Tövratda yazıların kamil bir forması olduğunu söylədi. Belə ki, Quran həqiqi tövrat və incili təsdiqləyir, onlardakı məlumatların təkamül və yekun zirvəsidir. Qurani-kərim buyurur: «Uydurma bir hədis deyildir bu Quran! Əvvəldə göndərilmiş kitabların təsdiqləyicisidir. Hər şeyin açıqlamasıdır. Doğru yolu göstərəndir. Rəhmət verəndir insanlara.» (Yusuf, 111)

Eləcə də Yəhya incili, 14-cü fəs., 15-17-ci və 26-29-cu cümlələr də Məhəmmədin (s) gəlişindən xəbər verir:

«Mən də, Atadan xahiş edəcəyəm ki, O daim sizinlə bərabər olmaq üçün sizə başqa bir «təsəlliverici» versin»

Şərh:

«Başqa bir «təsəlliverici» ifadəsindən məlum olur ki, söhbət «göndəriləcək peyğəmbər»dən gedir. İsadən (ə) sonra isə Məhəmməddən (s) qeyri «başqa peyğəmbər» gəlməmişdir.

«Daim sizinlə bərabər olmaq üçün» ifadəsi isə, onun gətirəcəyi şəriət və kitabın, dinin əbədi olduğuna işarədir.

«Bu həqiqət ruhudur: onun dünya qəbul edə bilməz. Çünki onu görmür və tanımır. Siz isə onu tanıyırsınız. O, sizin yanınızda durur və sizin yanınızda olacaqdır.»

Burada qeyd olunan «həqiqət ruhunun», Ruhul-qüds olmaması barəsində gələn bölmədə olduqca ətraflı şəkildə bəhs olunacaqdır.

«Siz onu tanıyırsınız» və sairədən məqsəd isə Məhəmmədin (s) barəsində, xüsusilə də incildə verilmiş xəbərdir. İsa (ə) hətta öz qeybi elmilə bu xəbərin, incil təhrif olunduqdan sonra da tam silinməyəcəyini, sonrakı nəsillərə yetişəcəyini də vurğulayır. Elə bu səbəbdən də Quran buyurur: «Kitab verdiyimiz kimsələr (Əhli-kitab) oğullarını tanıdıqları kimi tanıdırlar, Məhəmməd (s) peyğəmbərə İman gətirməyənlər isə özlərinə ziyan vururlar.» (*Ən`am, 20*)

«Amma mənim adımla göndəriləcək təsəlliverici sizə hər şeyi öyrədəcək və sizə söylədiyim hər şeyi xatırladacaqdır... Bunu sizə baş verməzdən əvvəl söylədiyim ki, baş verəndə iman edəsiniz.»

Şərh:

«Mənim adımla göndəriləcək» - yəni İsanı (ə) təsdiq edəcək bir peyğəmbər. Necə ki Məhəmməd onu təsdiq etdi. «Hər şeyi sizə xatırladacaq» - Allahın Rəsulu (s) öz gəlişi ilə hər şeyi, bütün həqiqətləri, o cümlədən də öz gəlişi barədə incildə xəbər verilməsini xatırlatdı.

Sonuncu cümlədə İsanın (ə) təkidlə xəbərdarlığına fikir verin. O sanki bu sözlərin unudulmasından, təhrifə uğramasından qorxur, və bu barədə narahatdır.

Gəlin Yəhya incilinin 15-ci fəs., 26-cı cümləsinə diqqət edək:

«Atadan sizə göndərəcəyim «təsəlliverici» gəldiyi zaman mənim üçün şahidlik edəcək. Siz də (ona) şahidlik edəsiniz, çünki başlanğıcdan mənimləsiniz.»

Əziz oxucu, bu cümlənin Məhəmmədə (s) aid olması heç bir şək-k-şübhə doğurmur. Onun İsa (ə) barəsində söylədiklərini Qurana müraciət edən hər kəs aydın təsdiqləyər.

Lakin maraqlıdır ki, Həzrət İsa (ə) burada da öz şagirdlərinə təhrifə yol verməməyə, özünün göylər səltənətinə gedişindən sonra bu əhəmiyyətli xəbəri yaddan çıxarmamağa əmr edir. Xəbərin unudula biləcəyindən ehtiyat edən İsa (ə) peyğəmbər həvarilərinə «xəbər»in gələcək nəsillərə öyrədilməsi üçün, (bir növ şahidlik etməyi) çalışmağı tapşırır. Onun ilahi peyğəmbər olacağını, İsanı (ə) təsdiq edəcəyini də «gələcək peyğəmbərin» nişanəsi kimi qeyd edir.

«Amma mən gedərəmsə, onu sizə göndərəm.» (həmin yer, 9-cu cüm.)
«Mən getməsəm, o sizin yanınıza gəlməz.»

İncillərdən məlum olduğu kimi, «müqəddəs ruh» daim İsanın (ə) yanında və həvarilərlə birgə idi. O heç vaxt onlardan ayrı düşməmişdi. Onun həvarilərlə əlaqə saxlamasının İsanın getməyilə heç bir rəbitəsi yoxdur. Deməli, «müqəddəs ruhun göndərilməsi» mənasızdır. Göndəriləcək şəxs «peyğəmbər» dir, nəinki «müqəddəs ruh».

«Təsəlliverici» barəsində tədqiq (İslam baxımından)

Əvvəldə işarə edildiyi kimi, islam alimləri «təsəlliverici»dən məqsəd Ruhul-qüds (müqəddəs ruh)un olmadığını və Məhəmməd peyğəmbərin (s) olduğuna etiqad bəsləyirlər. Bu barədə olan çoxsaylı dəlil-sübutların bir neçəsinə işarə edirik:

1. «Təsəlliverici» kəlməsi yunan sözü kimi qələmə verilən «Fərqalit»dən¹ tərcümə olunmuşdur. Əslində isə «Fərqalit» «şəfaət edən, təsəlli verən» mənasında deyildir. Həqiqətdə «Fərqalit» sözü heç yunan dilində də gözə çarpmır. Yunan dilindən azca məlumatı olan hər kəs bilir ki, «təsəlliverici» yunanca «Fərqalit» yox, «farakailok»² adlanır. Belə ki, Ermiya nəbinin kitabında ibrancə «minaxim» – «təsəlliverici» sözünün yunanca tərcüməsi «frakailon»dur, «fərqalit» deyilir. Bundan əlavə yunanca «sunegorus» və «meditea» kimi «təsəlliverici, şəfaət edən» mənalı sözlər də vardır. Deməli, «Fərqalit» kimi yeni kəlmə yaratmağa heç bir ehtiyac yox idi. Yunanca heç bir mənası olmayan, kimin quraşdıraraq incilə artırdığı bəlli olmayan «fərqalit» kəlməsinin «təsəlliverici» kimi tərcümə olunması çox təccüb doğurur.

1. Paraclete

2. Parakalon

Diqqət etmək lazımdır ki, əsl həqiqətdə bu söz «farqalit» deyil, «feriklit»dir.¹ Və «həmd olunmuş, təriflənmiş» mənasınadır ki, ərəbcə «Əhməd, Məhəmməd» adlanır.

2. Yəhya incili digər incillərin tam əksinə olaraq ibrani dilində deyil, yunan dilində yazılmışdır. Yəni İsanın (ə) ana dilində deyil, əcnəbi dilində yazılmışdır. Onu da xatırlatmaq lazımdır ki, əvvəlki fəsillərdə deyildiyi kimi, bu incili İsanın (ə) həvarisi adlanan Yəhya yox, başqaları yazaraq ona nisbət vermişdir. Bildiyiniz kimi, Yəhya incilini yazan yəhudilər o dövrdə məşhur olan Filonun² fəlsəfi məktəbinin tam təsiri altında onu qələmə almışlar. Elə bu səbəbdəndir ki, Yəhya incilində bütün incillərdən fərqli, onlarda olmayan fəlsəfi mətləbləri qələmə alınmışdır. Bu incili yunanca yazan yəhudilər ya naşılıq, savadsızlıq və ya da qəsdən «feriklit» kəlməsinin yerinə əslində heç bir məna daşımayan «farqalit» kəlməsini yazmış, və «qərəzli əllər» onu tərcümə edərkən «həmd olunmuş» əvəzinə «təsəlliverici» kimi tanıtmışlar.
3. İncilin qədim siryani nüsxəsində «Pericyte» kəlməsində («həmd olunmuş») yazılmışdır. Onun əski arami nüsxəsində də, «mihəmdə» və «həmidə», yəni «Əhməd» və «Məhəmməd» yazılmışdır.³
4. İncildə gəlişindən xəbər verilmiş «təsəlliverici»nin nişanələrindən aydın olur ki, o müstəqil bir şəxsdir. Lakin incillərdən oxuduğumuz kimi, məlumdur ki, «müqəddəs ruh» müstəqil şəxsiyyət deyil, bəlkə həvarilərə ilham verən, təlim verən, elm bəxş edən ilahi iradəsi və ruhudur. (*Korinflilərə, 1-ci məktub, 2-ci fəs., 11-14-cü cüm.*) Deməli, sözü gedən «təsəlliverici»dən məqsəd müqəddəs ruh deyildir.
5. Bəşarət verilmiş cümlələrdə deyilir: «Daim sizinlə bərabər olmaq üçün sizə başqa bir «təsəlliverici» versin.» (*Yəhya, 14-cü fəs., 15-ci cüm.*)

1. Piricyte

2. Philon

3. Professor Əbdül-Əhəd Dadud, «Məhəmməd Bibliyada», səh. 239.

«Başqa bir «təsəlliverici» ibarəsindən məlum olur ki, məqsəd «müqəddəs ruh» deyildir. Çünki məsihilərin özlərinə də gün kimi aydındır ki, müqəddəs ruhun «başqası» olmur. Burada söhbət göndəriləcək «peyğəmbərdən» gedir.

6. Yəhya incili, 12-ci fəs., 7-15-ci cümlələrdə deyilir: «Bununla mən sizə həqiqət söyləyirəm. Mənim getməyim sizin üçün xeyirlidir. Çünki mən getməsəm, «təsəlliverici sizin yanınıza gəlməz.»

Yuxarıdakı cümlələrdən belə başa düşülür ki, gələcək «təsəlliverici» İsadən (ə) daha əhəmiyyətli və xeyirlidir. Halbuki, xristianların əqidəsinə görə «müqəddəs ruh» heç vaxt İsadən (ə) üstün və xeyirli ola bilməz. Deməli, söhbət daha xeyirli və kamil şəriət gətirəcək peyğəmbərdən gedir ki, o, İsadən (ə) sonra gələn yeganə peyğəmbər - Məhəmmədə (s) işarədir.

Barnaba incili

Barnaba İsayə (ə) ilk iman gətirənlərdən idi və onun «həvarisi» sayılırdı. Çox güman ki, Luka 6/16 da indiyədək kimliyi açıqlanmayan 11-ci həvari (Yəhuda) Barnaba idi. Və onu ikinci ləqəbilə yazmışlar. Həvarilərin işləri, 4-cü fəs., 36-cı cümlədə belə yazılır: «Kiprdə anadan olmuş Levili Yusif də (ki, həvarilər ona Barnaba ləqəbini verdilər, bu da «Təsəlli oğlu» deməkdir)...»

O, Markın qohumu idi. (*Koloslulara, 4-cü fəs., 10-cu cüm.*)

Barnaba, Pavelin təbirincə «Müqəddəs ruh və imanla dolu, yaxşı bir adam idi.» O, İsanın (ə) sevimlisi idi. Elə buna görə də hamının yanında, xüsusilə də, həvarilərin yanında çox böyük hörmət, nüfuz sahibi idi. Hətta Paveli həvarilər öz yanlarına qəbul etməyib qovanda, o məhz Barnabaya pənah gətirdi. Və həvarilər Barnabanın xətrinə Paveli özlərinə yaxın buraxdılar. (*Həvarilərin işləri, 9-cu fəs., 2 6-27-ci cüm.*)

O, Yerusəlimdəki cəmiyyətin aparıcı qüvvələrindən biri olaraq Antakiyaya və digər bölgələrə İsanın (ə) dinini təbliğ etməyə gedir və çox böyük nəliyyətlər əldə edirdi.

Əlbəttə, demək olar ki, Pavellə kəskin mübahisəsindən sonra onun adı, «naməlum əllər» tərəfindən incil və risalələrdən silindi. Və bu mübahisədən sonrakı məlumatlarda məsihiyyət dininin yaranışı və təbliğində bənzərsiz zəhməti olmuş Barnaba barəsində heç bir məlumat verilmir.

Pavel həvarilərin işləri, 15-ci fəs., 36-39-cu cümlələrdə Barnaba ilə olan mübahisənin, Markı özü ilə təbliğ aparmaq barəsində olduğunu yazsa da, Barnaba öz incilində bunun səbəbini üç şeydə görür: 1-Pavelin «sünnəti» ləğv etməsini.

İsanı «Allahın oğlu» bilməsini. 3-Qadağan olunmuş ətləri halal bilməsini. O həmçinin «üç üqum əqidəsinin» əleyhinə də çıxaraq, onu rədd edir. Bu əqidənin hələ İsanın (ə) dövründəki büt-pərəstlərə aid olduğunu vurğulayaraq Məsihin (ə) onları lənətlədiyini söyləyirdi. (*Barnaba incili, 22-ci fəs., 1-5-ci cüm.; 2-ci fəs., 10-11-ci cüm.*)

İndi isə Barnaba incili haqqında: Barnaba incili 325-ci ilə kimi İskəndəriyyə kilsələrində istifadə edilirdi. Və hamı onu müqəddəs kitab kimi qəbul edib, göstərişlərilə oturub-dururdu. Amma 325-ci ilə Nikeyya şurasında Pavelin «üçlük» əqidəsi rəsmən qəbul olunduqdan sonra isə, bu əqidənin əleyhinə aşkar dəlillərlə dolu olan məhkum olunmuş 300-ə qədər incilin arasında Barnaba incili də yer aldı. Digər incillər kimi onu oxumaq da haram sayılaraq ona etiqad bəsləyənlər təqib olundu. Dasasyus (366-cı ildə) Gelasyus (395 m i), İnusənt (465 m i), Hermisdas (514) və sair «papalar» müxtəlif illərdə onu oxuyanları cəzalandırmaq əmrini vermişdi. Elə bu səbəbdən də itirildi. Bu kitab, 475-ci ildə Barnabanın qəbri kəşf olunarkən tapıldı.

Amma bu barədə heç bir əlavə məlumat verilmədən, yoxa çıxarıldı. Bu vəziyyət XVII əsrə qədər davam etdi. Amma onun yunan və latın dillərində olan nüsxələri 1645-ci ildə tapılaraq yenidən çap edildi. Amma onun bütün nüsxələri kiminsə tərəfindən elə satışa çıxarılan gün alınaraq məhv edildi. Fələstində tapılmış digər nüsxələrlə birgə təkmilləşdirilmiş Barnaba incili, nəhayət, ki, müxtəlif illərdə yenidən çap üzü gördü: 1859, 1865, 1900 və s.

Qədim nüsxələrdən sayılan İtalyan və İspan dilində olan incillər indi də dünya alimlərinin diqqət mərkəzindədir.

Barnaba incili, Məhəmməd (s) peyğəmbərin gəlişi haqqında, İsanın (ə) söylədiklərini olduğu kimi nəql edir. Onun gələcəyi barəsində əvvəlcədən ətraflı şəkildə xəbər verdiyini söyləyir. Biz onlardan bir neçəsini sizə təqdim edirik:

1. Barnaba incili, 163-cü fəsil, 1-11-ci cümlələr: «Bir şəxs gələcəkdir ki, millətlər onu gözləyirlər. Nə xoşbəxtdir o kəslər ki, onun müqəddəs kəlamlarını dinləyəcəklər. Allah-təala onun həqiqi tərəfdarlarına öz rəhmət sayəsini salacaqdır. Necə ki bu xurma ağacı bizi öz kölgəsi altına alıb və bizi qızmar günəşin odlu şüalarından qoruyur. Allahın rəhməti də ona həqiqi iman gətirənləri şeytanın fitnəsindən qoruyacaqdır.»

İsanın şagirdləri soruşdular: «Ey müqəddəs müəllim! Söylədiyən şəxs kimdir?!»

Həzrət İsa (ə) buyurdu: «O, Allahın pak peyğəmbəri Məhəmməddir (s)! O gəldikdə, uzun müddət yağışa həsrət qalmış torpağın güclü yağışın köməyi ilə bar verdiyi kimi, yer üzünü mənəvi bərəkətlə dolacaqdır. O öz saleh əməlləri ilə insanları düzlüyə doğru yönəldəcəkdir...»

2. 2-ci fəs., 13-17-ci cüm.: «Mən bilirəm ki, mənə düşmənlərimə satan adam özü mənim yerimə dara çəkiləcəkdir. Çünki Allah mənə səmavi səltənətə aparacaq, düşmənlərimə elə xəyal edəcəklər ki, mənə öldürmüşlər... Amma Tanrının sevimli elçisi Məhəmməd (s) gələrək bu cəfəngiyatlara son qoyacaq.»

3. 220-ci fəs., 19-20-ci cüm.: «Mən İsa Məryəm (ə) oğlu günahsızam. Lakin bəzi adamlar mənim haqqımda söyləyəcəklər ki, «o, Allahdır», «o, Allahın həqiqi oğludur.» halbuki, mən heç vaxt belə söyləməyəm.

Bədxah əməlli insanlar (mənim həqiqi təlimlərimin məhv olduğunu görüb) sevinirlər. Elə güman edirlər ki, mənə çarmıxa çəkdilər. Onlar daim istehza edirlər. Tanrı bu sözləri bəyənəcəkdir və Onun iradəsi istəməyəcək ki, şeytanlar qiyamət günü mənə gülüb ələ salsınlar.

Elə bu səbəbdən də, bu gülüşlər və ələsəlmələr tanrı elçisi (s), Məhəmməd gələndə qədər qalacaq. O, yer üzünə gəldikdə hər bir imanlı şəxs bunun yanlış və yalan olduğunu anlayacaq. Çünki o, «şeytanın ölü qardaşlarının» ört-basdır etdiklərinin üstünü açaraq faş edəcək. Bu şübhə, beləliklə, pak-qəlblilərin ürəyindən silinəcəkdir.»

4. 36-cı fəs., 6-8-ci cüm.: «Artıq bütün peyğəmbərlər gəlib, Allahın sonuncu elçisindən başqa. O məndən sonra gələcəkdir. Mən onun üçün şərait hazırlamağa gəldim. Ondan sonra heç peyğəmbər gəlməyəcək, amma yalançı peyğəmbərlər tapılacaq.»

«Soruşuldu: «O kimdir?»

İsa (ə) buyurdu: «Onun adı Məhəmməddir!»

5. 69-cu cüm. fəsil, 158-159-cu cüm.: «Allah yer üzünə rəhm edəcək və öz peyğəmbəri Məhəmmədi (s) onlara yollayacaq... O, cənubdan gələcək. Bütlərin və bütpərəstlərin kökünü kəsəcək. Bəşərə hakim kəsilməmiş şeytani məyus edəcək. Ona iman gətirənlər nə xoşbəxtdirlər!»

6. 44-cü fəs., 19-32-ci cüm: «Məndən sonra göndəriləcək peyğəmbər elm və məsləhət ruhu ilə zinət verilib. Hikmət və bacarıq ruhu ilə bəzədilib. Qorxu və məhəbbət ruhu ilə ali düşüncə və humanist ideyalarla dolu, məhəbbət və rəhmət peyğəmbəridir. Ədalət və pərহizkarlıq, lütf və səbr ruhu ki, adi insanlardan qat-qat çoxdur, ona əta edilmişdir. Necə də xoşbəxtdir onun dövründə yaşayıb ona iman gətirənlər! Siz də şahid olun ki, mən onun haqq niyyətini görüb ehtiramla onun qarşısında baş əydim. Bütün peyğəmbərlər də onun haqqında eşidərkən belə edib. Mən onun gəlişini əvvəlcədən bilib təsəlli tapdım və dedim: «Ey Məhəmməd, mən fəxr edərəm ki, sənin xidmətində olum.»

Bundan əlavə Barnaba incili 22-ci fəs., 20-ci cüm., 94-cü fəs., 16-19-cu cüm., 55-ci fəs., 22-ci cüm., 43-cü fəs., 13-15-ci cüm., 39-cu fəs., 14-16-cı cümlələrdə də Məhəmməd peyğəmbərin (s) barəsində çoxlu məlumatlar vardır ki, onları burada yazmaq imkan xaricindədir.

Qurani-kərimdə peyğəmbərlərin təsviri

Qurani-kərimin simasında İslamın peyğəmbərlərə olan münasibəti birmənalıdır. Ən başlıcası budur ki, Quran peyğəmbərləri hər günah və çirkin əməldən uzaq, pak sayır. Qurana görə peyğəmbər heç vaxt günah etməz və ümumiyyətlə, peyğəmbər seçilmiş şəxs günahkar olmamalıdır. Bunun da bir neçə səbəbi vardır:

- Allahın əmrlərini xalqa yetirən hər peyğəmbər, əgər özü onlara əməl etməzsə, xalqı doğruluğa, paklığa çağıraraq özü isə bunun əksinə əməl edərsə, camaat arasında onun etibarı itər. Və həmçinin söylədiyi əmrlər də etibarsız sayılır. Nəticədə xalq dindən uzaqlaşar, peyğəmbərə inanmaz. Bu da hikmətli və müdrək Yaradanın insanları doğru yola yönəltmək hədəfinə uyğun olaraq atıla biləsi düzgün addım deyildir. Çünki Allahın məqsədilə tənasüb daşımır.
- Peyğəmbər günahkar və xətakar bir şəxs olarsa, dini dəyişə bilər. İlahi buyruqlarını olduğu kimi insanlara çatdırmaq əvəzinə, öz şeytani istəyinə və şəxsi mənafeyinə uyğun olaraq açıqlayar. Allah isə belə adamı peyğəmbər seçməz!
- Peyğəmbər əslində insanlar üçün ən gözəl nümunədir. Xalq təkəcə onun söylədikləri ilə deyil, həqiqətdə peyğəmbərin əməli və rəftarı ilə islah olunur, Allaha doğru yönəlir.

- Allah-təala kamilliyin özü və həqiqətidir. Ən ali varlıq olan Bənzərsiz Yaradanla (birbaşa və ya vasitəli) əlaqə saxlayan, onun əmrlərini eşidən, xalqa çatdırmağa məsul olan şəxs, özü də bu yüksək məqama ləyaqətli olmalıdır. Allahla söhbətə hər insan layiq görülməz! Yalnız buna çıxarı olan, pak dəyərlili insanlar belə dərəcəyə yetişə bilər.

Əhdi-ətiqin günahkar, bütperəst, zinakar və sair kimi pis əməllər nisbət verdiyi peyğəmbərlərin Qurani-kərimdə təsviri:

iv. Lut peyğəmbər (ə)

Biz Qurana baxdıqda müxtəlif surələrdə Lut peyğəmbərin (ə) adının 27 dəfə çəkildiyinin şahid oluruq. Onları oxuduqda Quranın Luta (ə) münasibəti barədə belə nəticə almaq olar:

1. Lut inamlı və etibarlı peyğəmbər idi. (*Şüəra, 162*)
2. Xalqı daim paklığa doğru çağırırdı. (*Şüəra, 163*)
3. Lut və ardıcilları pakizə adamlar idi. (*Nəml, 56; Əraf, 82*)
4. Lut qeyrətli və qonaqpərvər idi. (*Hicr, 68*)

Quran Həzrət Lutun (ə), çox çirkin işlə-homoseksualizmlə məşğul olan tayfasına qarşı etdiyi təblağatından söz açır. İlahi peyğəmbərlərə xas olan cəsərlə, onları bu iyrenc işdən uzaqlaşdırmaq üçün çalışdığını söyləyir. Amma həddini aşmış pozğun insanlar Lutu və onun tərəfdarlarını şəhərdən qovmaqla hədələyirlər.

Müsəlmanların müqəddəs kitabı, Həzrət Lutun (ə) tayfasının öz qonaqlarına (iki cavan cildinə girmiş mələklərə) qarşı da pis niyyətdə, zorakılıq qəsdində olduğunu gördükdə böyük mərdliklə qızlarını onlara arvadlığa təklif etməsini yazır. Belə ki, bu azgın tayfanı ram edib yola gətirmək istəyən Lut (ə) bütün vasitələrə əl atsa da, rədd cavabı alır. Sanki qorxunun nə olduğunu bilmək istəyən insanlar, «Allahdan bizə əzab istə» deyər onu ələ salırdılar. Lutun (ə) qonaqları ilə cinsi əlaqə istəyindən vaz keçə bilməyən ədəbsiz insanlar, onun hər bir təklifini qulaq ardına vururdular. Nəhayət, Lut onlara deyir: «Sizin aranızda başa düşən bir nəfər yoxdurmu?» Və Allah Luta oranı tərək etməyi əmr edir. Lut öz ailəsi və ardıcilları ilə oranı tərək etdikdən sonra Tanrı o tayfanı yerlə-yeksan edir. Qurani-kərim İncilin Luta (ə) nisbət verdiyi əməl barəsində heç bir məlumat vermir. Çünki müsəlmanların bu səmavi kitabı peyğəmbərləri belə şərəfsiz əməllərdən uzaq və pak sayır.

v. İbrahim peyğəmbər (ə)

İbrahim peyğəmbərin adı Quranda 25 surədə 69 dəfə çəkilir.

Həzrət İbrahimin (ə) namussuzluq etdiyini söyləyən İncilin tam əksinə olaraq Qurani-kərim onu belə mədh edir:

1. O, həyatının əvvəlindən rəşadətli, cəsur, dünyagörüşlü və Allahpərəst bir şəxs idi: «Biz Musadan öncə İbrahimi irşad etdik, onun mərifətinə və ləyaqətinə kamilən agah idik.» (*Ənbiya, 51*)
2. O, dünyada seçilmiş və Axirətdə də saleh insanlardandır: «Biz onu dünyada seçdik və Axirətdə də salehlərdəndir.» (*Bəqərə, 130*)
3. O əvvəlcədən təkallahlı olmuş və heç vaxt müşriklərlə həməqidə olmamışdır. (*Ənam, 79*)
4. İbrahim (ə) o qədər ilahi, mənəvi kamilliyə çatmışdı ki, göylərin və yerin «gizli və uca səltənətini»¹ müşahidə edirdi, çox düzgün və yetkin imana sahib idi: «Beləcə İbrahimə göylərin və yerin «mələkutu»nu göstərdik ki, yəqin əhli olsun.» (*Ənam, 75*)
5. İstər rəftarında və istərsə də danışdığı sözlərdə doğru, layiq bir peyğəmbər idi: «Quranda İbrahimi yad et ki, o çox doğrucul və Allah tərəfindən göndərilən peyğəmbər idi.» (*Məryəm, 41*)
6. «O Allahın mömin və xeyirxah bəndəsi idi.» (*Saffat, 109-111*)
7. Pak, təmiz qəlbli idi: «O vaxt ki, İbrahim pak qəlblə Allah tərəfindən xalqı doğru yola yönəltmək üçün gəldi.» (*Saffat, 84*)
8. «İbadətində və xeyirxahlıqda qüvvət sahibi və bəsirətli insanlardan idi ki, baxışında xəta, səhv yoxdur. O, məxsus ixlasə malik Allah bəndəsi, həmişə Axirəti yad edən bir şəxs idi. O, seçilmişlərdən və yaxşı əməl sahiblərindən idi.» (*Sad, 45-47*)
9. O, «peyğəmbərlik» məqamından əlavə «imamlıq» rütbəsinə də layiq görülmüşdü: «Allah (İbrahimə): «Səni insanlara imam təyin edirəm.» (*Bəqərə, 124*)
10. O, Qurana istinadən «Ulul-Əzm» -əzəmətli beş peyğəmbərdən biridir ki, ibarətdir: «İbrahim (ə) Nuh (ə), Musa (ə), İsa (ə) və Məhəmməd (s).» (*Əhzab, 7; Şura, 13; Ə'la, 18-19*)
11. «İbrahim (ə) Allah tərəfindən verilmiş yazıya (sühufə) malikdir.» (*Ə'la, 19*)

1. Dini istiləhdə bu «mələkut» adlanır.

12. «Həzrət İbrahim (ə) büt-pərəstlərlə elmi mübarizədə güclü dəlillərə və Allah tərəfindən bəxş olunmuş əsaslı məntiqə malik idi.»
(*Ənam, 83*)
13. İbrahim (ə) Allahın itaətkar və daim Onun «əmərlərinə təslim olan» nəcib bəndəsi idi: «O, təkallahlı və müsəlman idi.» (*Ali-İmran, 67-68*)
14. O, ölümün gözünə dik baxan, şücaətli və qorxmaz idi. Buna sübut, onun oda atılması və cəsarətlə bütləri sındıraraq, məhv etməsi idi. (Ənbiya və Səffat) İbrahim (ə) peyğəmbərin bütləri sındırdığı üçün oda atılması və Kəbəni tikməsinə İncildə işarə belə olunmayıbdır.

vi. Yaqub peyğəmbər (ə)

Quranda Yaqub peyğəmbərin (ə) Allahla gülüşməsinə, nə də qardaşı Evasa qarşı işlətdiyi hiyləgərlikdən söhbət açılmışdır. Qurani-kərimə görə, peyğəmbərliyə layiq görülən Yaqubun (ə) Tanrı qarşısında üsyan etməsi və ya hiyləgərlik, fırıldaqçılıqla onun xeyir-duasını oğurlaması mümkün deyil. Çünki Tanrı elçisinə yaraşmayan bir hərəkətdir.

Müsəlmanların ilahi kitabına istinad edərək arxayınlıqla demək olar ki, Yaqub (ə), Yusifi (ə) quyuya atan oğlanlarına, onun ölüm xəbərini gətirdikdə nəinki inanmadı, hətta onların bu çirkin hiyləsindən müdriklik və uzaqgörənliklə agah oldu. Doğrudur, o qəlbində (daxilində) qəmlənərək ağladı, gözləri tutuldu, lakin bu sakit və adi surətdə hicran, ayrılıqlar oğul-ata məhəbbətinin nişanəsidir. (*Yusif, 84*)

Yaqub peyğəmbər və Quranın təbirincə desək, bu imtahanda «gözəl səbir və dözümlü» nümayiş etdirdi. Quranda Yaqub barəsində zikr olunan ayələrdə belə nəticəyə gəlmək olar:

1. Allahın sevimli peyğəmbəri olan İbrahim (ə) kimi əzəmətli peyğəmbərlə birgə adı çəkilən Yaqub (ə) öz övladlarını həmişə yalnız Uca Xəliqə pərəstiş etməyə çağırırdı. (*Bəqərə, 132*)
2. O, elm sahibi idi və bu elmi ona Allah özü bəxş etmişdi. (*Yusif, 68*)
3. O pərhezkar və imanlı bəndə idi. (*Ali-İmran, 93*)
4. Yaqub (ə) oğlunun ölüm xəbərini eşitdikdə dedi: «Mən bu işə (müsiqətə) gözəl şəkildə səbirli və dözümlü olacağam.» (*Yusif, 18*)
5. Qurana görə, hətta Yaqub ikinci sevimli oğlundan məhrum olduqda belə, yenə dedi: «Mən yenə də gözəl şəkildə səbirli və dözümlü olacağam.» (*Yusif, 83*)

vii. Davud peyğəmbər (ə)

Bütün İslam mənbələri İncildə Davuda nisbət verilmiş əməlin əksinə çıxaraq, ciddi surətdə bu işi böhtan sayaraq pisləmişlər:

Həzrəti Əli (ə) buyurur: «Hər kimi yanıma gətirsələr ki, desin: «Davud (ə) Oriyanın arvadı Varsiviya ilə qeyri-qanuni cinsi əlaqədə olub, ona iki cəza müəyyən edərəm. Biri peyğəmbəri təhqir etdiyi üçün (80 şallaq zərbəsi), digəri isə İslam üçün! (Yəni İslam qanununda belə belə böhtan söyləməyə 80 şallaq zərbəsi düşür.)»¹

İmam Rza (ə)-dan bu barədə sual olunduqda çox narahat olaraq buyurur: «Sübhənallah! Çox qəribədir. Belə çirkin əməli Allah peyğəmbərinə necə nisbət verirlər?! O necə peyğəmbərdir ki, öz namazını bir göyərçindən ötrü tərk edir. Bu, bir günah!

Namazı buraxandan sonra, xırda uşaqlar tək göyərçinin ardınca dama çıxır?

Sonra damın üstündən gözəl bir qadını görür... Göyərçini tərk edərək ona vurulur? Bu ikinci günah!

İyrənc iş görür (namusa toxunur), bir halda ki, o qadının ərli olduğunu bilir! (Bu üçüncü günah!)

Kələk qurur, qadının ərini öldürtdürür. (Dördüncü günah - müəllif)

Bu ilahi fərmanlarından üz döndərməkdir! Bu çirkin işdir! Bu zinadır... Günahsız şəxsi öldürməkdir! Ərli arvada toxunmaqdır! Görəsən bütün bu günahlarla, o necə Allah peyğəmbəri oldu?!»

İmam Sadiqin (ə) bu barədə olan etirazına diqqət edin:

Camaatın hamısının razılığını ələ gətirmək olmur. Onların ağzını bağlamaq mümkün deyil! Görmədinmi, necə də bu nalayiq işi Həzrət Davuda (ə) nisbət verdilər?

Guya o, quşun ardınca sarayın damına çıxdı? Gözü Oriyanın arvadına düşdü? Ona toxundu? Ərini ön cəbhəyə göndərdi ki, öldürsünlər? Sonra isə onun arvadı ilə evləndi?

İmam Rza (ə) isə məsələni olduqca gözəl formada aydınlaşdırır:

1. «Məcmül-bəyan», Sad surəsinin 21-25-ci ayələrinin təfsiri və həmçinin Fəxrəzinin təfsiri, eyni surə və ayələr.

«Davudun vaxtında ərə cəbhədə ölən qadınları almağı nəhs bildiklərinə görə, heç kim onlarla evlənmirdi. Oriya döyüşdə şəhid oldu. Davud (ə) Allahın əmrilə onun arvadını aldı. (Ki, xalq arasına olan bu xurafi əqidə öz təsirini itirərək, qüvvədən düşsün.) Camaata da, belə iş qəribə gəldiyinə görə, bir sıra səfeh, şüursuz əfsanələr qurdular.»

Məsələlərin ciddiliyini və əhəmiyyətini nəzərə alaraq Qurani-kərimin Həzrət Davuda (ə) olan baxışıyla tanış olaq:

1. «O, şəriət və müqəddəs kitaba malik olan peyğəmbər idi.» (*Nisa, 163; İsrə, 35*)
2. «Allah ona hökumət və hikmət bağışlamışdır. İstədiyi hər bir şeyi Davuda (ə) öyrətmişdir.»
3. «Allah ona hünər və sənət öyrətmiş, kəramət bağışlamışdır.» (*Ən-biya, 80; Səba, 10*)
4. «Ona pak-saleh övlad vermişdir.» (*Süleyman, ;Sad, 30*)
5. «Davud (ə) qüdrət, qüvvət və nemət sahibi olmasına baxmayaraq, həmişə Allahı yad edərdi. Bir an belə Allahdan qafil olmazdı.» (*Sad, 17*)
6. «Biz dağları Davuda ram etdik ki, axşam-səhər onunla birgə Allahı təsdiq edib, Tanrının şəninə təriflər deyərlər. Biz quşları da toplu halında ona ram etmişdik. Və hamısı Davuda tabe idilər. Biz onun hökumətini möhkəmləndirdik. Ona hikmət, düzgün hökm vermək qüdrəti öyrətdik.» (*Sad surəsi*)

viii. 5- Əyyub peyğəmbər (ə)

Qurani-kərim Əyyubun (ə) ilahi imtahanlardan üzü ağ çıxdığını söyləyir və buyurur: «Onun səbrini gördük. Nə gözəl bəndə idi. Şübhəsiz daim Allaha doğru üz tutan adam idi.» (*Sad, 44*)

İmam Sadiq (ə) buyurur: «Şeytan Allaha Əyyubun ona verdiyi nemət xətrinə sadıq olduğunu dedi və Allahdan onu imtahan etməsini dilədi. Allah (ki, bilirdi Əyyub mömin bir bəndədir ki, lakin şeytana sübut olması üçün) peyğəmbərin var-dövlətini əlindən alıb, onu çox məhdud və az zaman sürən ağır xəstəliyə düşür etdi. Arvadı ona vəfalı olaraq, çətin halında tərək etmədi. Bəni-israil rəhbərləri Əyyuba dedilər: «Sən günahkarsan, elə bu səbəbdən də, belə bəlaya düşür olmusan.» Amma o, dözümlü olaraq, imtahandan üzü ağ çıxdı.» (ixtisarla)

ix. Süleyman peyğəmbər (ə)

İncilin zinakar, şərابخor, bütperst və arvadbaz adlandırdığı Süleyman peyğəmbərə (ə) Quranın baxışı ilə baxaq:

1. Süleyman (ə) Allah yanında uca məqam sahibidir. (*Sad, 40*)
2. Küləklərin, cinlərin, mis mədənlərinin, heyvanların, ümumiyyətlə, hər bir şeyin hökmranlığı onun ixtiyarında idi. (*Ənbiya, 81- 82; Səba, 12-13; Sad, 36-39*)
3. O elə hikmət sahibi idi ki, bütün canlı və cansızları hökmranlıq etməsinə baxmayaraq həmişə məntiqə, ali zəkaya uyğun söz danışandır. Olduqca ədalətli bir insan idi. Hətta «şanapipik»lə danışarkən də, haqq-ədaləti itirmədi. (*Nəml, 20, 44*)
4. Quran nəzərində həzrət Süleyman (ə) elə gözəl bəndə idi ki, həyatı boyu yeganə arzusu ilahi nemətlərinin şükrünü yerinə yetirmək olmuşdur: «(Süleyman) dedi: İlahi, mənə və ata-anama verdiyin nemətə görə şükür edə şükür deyə, və sənin razılığını qazanmaq üçün saleh bir iş görüm deyə, ilham ver mənə! Rəhmətinlə saleh, pak əməlli bəndələrin sırasına sal məni!» (*Nəml, 19*)
5. O elə təmiz qəlbli Allah bəndəsi idi ki, qarışqaya da belə bilərəkdən zülm etməyə izn vermirdi. (*Nəml, 17-19*)
6. Süleyman (ə) hər vaxt dünya işlərilə məşğul olduqda öz-özünə söylərdi: «Heyf ki, yaxşı işlərə əlaqəm məni özümə məşğul etdi.» (*Sad, 32*)

x. Harun

İslam dininə istinadən, Harun (ə) Musa (ə)-ın canişini sayılır. Onun imamət məqamına da sahib olduğu iddia olunur. Elə bu səbəbdən də İncildə qeyd olunan «buzov» əhvalatı tamamilə fərqli şəkildə Quranda zikr olunur. Qurani-kərim Samiri adlı birisinin «buzov bütü» düzəltdiyini, Harunun (ə) isə onun əleyhinə söylərini tamam-kamal açıqlayır. Harun (ə) Samiriyə mane olmağa çalışsa da, bəni-İsrail tayfası onun sözlərini qəbul etmir. (*Taha, 85, 98, 150-151*)

Gördüyünüz kimi, İslam dininin ən müqəddəs mənbəyi və ilahi kitabı olan Qurani-kərim peyğəmbərləri necə də ən gözəl xüsiyyətlər ilə təsvir etmiş və onları çirkin əməllərdən uzaq saymışdır. Əhli-beytin kəlamlarında da, elə bu şəkildə peyğəmbərlərə dəyər verilmişdir.

Həzrət Əli (ə) Nəhcül-bəlağədə buyurur: "Allah-təala peyğəmbərləri ən üstün xislətləri ilə seçdi və onları yaxşı bellərdən pak-pakizə bətnlərə köçürdü. Onlardan biri dünyadan getdikdə başqa birisi ondan sonra Allahın dinini yaymaq üçün ayağa qalxıb, *ilahi hökmlərin təbliği ilə məşğul olmuşdur*. Böyük Allah peyğəmbərləri seçdi, onlardan vəhy və risalətin təbliği üçün əhd-peyman aldı ki, *Haqq-təala tərəfindən onlara çatdırılanların hamısını yerinə yetirəcəklər və xalqı Allahı tanımağa dəvət edərək, bu yolda heç nədən çəkinməyəcəklər*. Çünki, insanların çoxu ilahi əhd-peymanı vəfa etmədilər. Onun haqqını bilmədilər və *Onu vahid saymadılar* və Ona bənzərlər, şəriklər qoşdular. Şeytanlar onları ilahi mərifətdən daşıdırdılar, *aldatdılar*.

Beləliklə, Allah-təala onların arasından Öz peyğəmbərlərini seçərək onlarda fitri olan Tanrının əhd-peymanını tələb etmək və unudulmuş neməti xatırlatmaları, təbliğ yolu ilə onlarla söhbət etmələri, *dəlillərlə danışıqları*, gizlənmiş ağılları üzə çıxararaq işə salmaları və Allahın qüdrət nişanələrini onlara göstərmələri üçün onları bir-birinin ardınca göndərdi. *Peyğəmbərlər* elə elçilər idilər ki, dostlarının azlığı və onlara qarşı çıxanların çoxluğu onları çəkəndirmədi."

Yəhudilik və xristianlığın heç birində islam dinində olduğu kimi, vəhy və peyğəmbərlik sistemi münəzzəm və müəyyən hədəfə uyğun olaraq tənzimlənməmişdir. Yəhudilikdə peyğəmbərlik ilk növbədə "Allahın seçilmiş xalqı" olan yəhudilərə xas olduğu üçün ümumbəşəri dəyərə və faydaya malik deyil. Peyğəmbərlərin yalnız yəhudilərin rifahı və paklığı üçün gəldiyinə etiqad bəslənir. Bir halda ki, islam dininə görə peyğəmbərlər insanları doğru yola yönəltmək üçün göndərilmişdir. Əlbəttə, bəzi peyğəmbərlərin öz xalqına, tayfalarına göndərildiyi həqiqəti də mövcuddur. Lakin bu o demək deyildir ki, həmin xalq və tayfa başqalarından üstün olduğu üçün onlara xüsusi peyğəmbər göndərilmişdir. Yaxud bu mənaya deyildir ki, həmin peyğəmbərin ilahi kəlamları yalnız həmin xalqa məxsusdur.

Yəhudilikdə vəhyin həqiqiliyini və peyğəmbərin sadiqliyini müəyyən edən xüsusi və ideal şərtlər mövcud deyildir.

Yalnız bütə sitayişə dəvət edən şəxsin yalançı peyğəmbər olmasına təkid edilmişdir. Bir halda ki, Əhdi-ətiqin söylədiyinə görə, Süleyman (ə), Harun (ə) kimi peyğəmbərlər hətta peyğəmbərlikdən sonra da bütə sitayiş etmiş və onlara məbəd düzətmişlər. Belə olduğu halda, biz hansı şərtlərə əsaslanaraq, anlamalıyıq ki, peyğəmbərlik iddiası edən şəxs həqiqətən də, peyğəmbərdir və söylədikləri ilahi vəhyidir? Əhdi-ətiqə görə bunu peyğəmbərlərin qeybdən verdiyi xəbərlərə əsasən söyləmək olar. Bir halda ki, bu kitabın əvvəlindən axırına kimi yalançı peyğəmbərlik edən kahinlərin gələcəkdən doğru xəbər verdiklərinin şahidi olmaq olar.

Yəhudilikdə bir insanın məsum olmasının mümkünlüyü haqda fikir ayrılıqları mövcuddur. Bəzilərinin fikrincə bu ola bilər. Hətta onlar düşünürlər ki, İlk əcdadlar; İbrahim, İshaq, Yaqub məsum olmuşlar.¹

Təlmuda görə dörd şəxs; Yaqubun oğlu Binyamin, Musanın atası Omram, Davudun atası Yişa, Davudun oğlu Kil Av günahkar olduqlarına görə ölmədilər, Həvvanın irsi ölüm cəzasına görə öldülər.²

Bəzi alimlərin fikrincə isə, Allah-təala İbrahim, İshaq, Yaqubu mühakimə etsə, onlar əməllərinə görə Yaradanın danlağı qarşısında özlərini müdafiə edə bilməzlər.³

Onlar öz sözlərinə Əhdi-ətiqdəki bəzi cümlələri dəlil gətirirlər: "Doğrudan da, yer üzündə elə saleh adam yoxdur ki, Yalnız yaxşılıq edib heç bir günah etməsin."⁴

İslamda peyğəmbərlik və vəhy

xi. A. İslamda vəhy

İslam dininə görə, bütün varlıqlar Allahla rabitədə bir növ şüura malikdir. Buna görə də, onların hamısı bir növ ilham və vəhydən bəhrələyə bilər.⁵ Ümumiyyətlə, "vəyh" kəliməsi Qurani-kərimdə müxtəlif mövzularda işlədilmişdir:

- Lüğəvi yəni; işarə mənasında: Sonra (Zəkəriyyə) mehrabdan (məbəddən) öz camaatının qabağına çıxıb (əli ilə) onlara belə işarə etdi: Səhər-axşam (Allahı) təqdis edib şəninə təriflər deyini! (Və ya namaz qılın!) Məryəm\11

1. ÇIXIŞ, 16:10 -un şərhində Məxilta, 48 A

2. Şabat, 55 B

3. Əraxin, 17 A

4. Vaiz 7:20; Sanhedrin 101 A

5. Quranın mövzularla təfsiri, Cavadi Amuli, c. 3, səh. 54

- Yerlərə və göylərə vəyh, yəni; yaradılış əmri vermək: Allah onları (səmaları) yeddi (qat) göy olaraq iki gündə əmələ gətirdi. O, hər bir göyün işini özünə vəhy edib bildirdi. Fussilət\12
- İnsana mənəvi ilham bildirişi: Biz Musanın anasına (ilham yolu ilə): “Onu (Musanı) əmizdir; elə ki ondan ötrü qorxdun, onu dəryaya (Nil çayına) at. (Uşağın suda boğulacağından) qorxma və (ayrılığına da) kədərlənmə. Biz onu sənə qaytaracaq, özünü də (şəriət sahibi olan) peyğəmbərlərdən edəcəyik!” -deyə bildirdik. Qəsəs\7
- Mələklərə mənəvi ilham bildirişi: (Ya Peyğəmbərim!) Xatırla ki, o zaman Rəbbin mələklərə belə vəhy edirdi: “Mən də sizinləyəm. Möminlərə qüvvət (mətanət) verin. Mən kafirlərin ürəklərinə qorxu salacağam.” Qəsəs\7
- Şeytanın vəsvəsesi mənasına işlədilir: Həqiqətən, şeytanlar öz dostlarına sizinlə mücadilə etmək üçün (çirkin fikirlər və yaramaz əqidələr) təlqin edirlər. Ənam\121
- Peyğəmbərlərə ilahi vəyh: (Ya Rəsulum!) Yenilməz qüvvət sahibi, hikmət sahibi olan Allah sənə və səndən əvvəlkilərə (keçmiş peyğəmbərlərə) belə vəhy edir! Şura\173

Peyğəmbərlərə nazil edilən vəhy, birbaşa ilahi kəlamı olaraq, xüsusi şüur və idrak tələb edir ki, Allah-təala da bunu seçdiyi peyğəmbərlərində qərar verir. Bununla da, onlar vəhyi almaqda və dərk etməkdə səhvə düşər olurlar.¹

B. Qurani-kərimdə peyğəmbərlərə nazil olan vəhyin növləri

- xii. Quranda Allahın peyğəmbərlərinə dörd yolla vəyh etdiyi yazılmışdır. Şura surəsinin 51-ci ayəsində onların üçünə işarə edilir: "Allah bəşər övladı ilə ancaq vəhylə, yaxud pərdə arxasından danışar. Və ya bir elçi (mələk) göndərər ki, o da Allahın izni ilə (göndərildiyi kimsəyə) Onun istədiyini vəhy edər."

1. İlahiyyat, Cəfər Subhani, c. 3, səh. 28

Burada peyğəmbərlərə Allahın birbaşa vəhyi, hansısa əşyanın üzərində səsləndirdiyi vəhy və yaxud da mələk vasitəsilə göndərdiyi vəhy qeyd edilir. Dördüncü qisim vəhyin çatdırılma növü isə, yuxuda peyğəmbərə bəyan edilən vəhydir. Belə ki, Quranın Saffat surəsində, 102-ci ayədə Həzrət İbrahimə (ə) yuxuda övladı İsmayılı (ə) qurban etməyin vəhy edilməsi yazılır.

xiii. C. Peyğəmbərlərin göndərilməsinin fəlsəfəsi

Biz inanırıq ki, Allah-Taala bəşəriyyətin hidayəti və insanları tələb olunmuş (nəzərdə tutulmuş) kamilliyə və əbədi səadətə yetirmək üçün peyğəmbərlər göndərmişdir. Əgər Allah öz peyğəmbərlərini bəşəriyyətin hidayəti üçün göndərməsəydi, bəşər və dünya öz yaranış hədəfinə yetişməz, uca kamilliyə çatmaq hədəfilə yaradılan insan, azgınlıq yollarında sərgərdan olaraq, nəfsinin yaratdığı çirkab bataqlıqlarında boğulardı, nəticədə Tanrının insanı yaratmaqda olan məqsədinin, hədəfinin mənasız olması lazım gələrdi. Qurani-Kərim buyurur: «(Allah) Müjdə verən və qorxuzan peyğəmbərləri göndərdi ki, ondan sonra insanların Allaha qarşı dəlilləri olmasın. (Səadət yolunu insanlara göstərərək, onlar üçün bir üzr yeri qoymasın). Allah güclü və hikmət sahibidir!»

Bizim etiqadımız budur ki, Peyğəmbərlərdən beş nəfəri «Ulul-Əzm» yəni şəriət-din sahibi və Allah tərəfindən verilmiş «müqəddəs kitaba» malikdirlər. Onların əvvəlcisi həzrət Nuh (ə), sonra İbrahim (ə), Musa (ə), İsa (ə) və sonuncusu isə həzrət Məhəmməd (s)-dir.

«Əhzab» surəsinin 7-ci ayəsində buyurulur: «Xatırla o zamanı ki, peyğəmbərlərdən əhdi-peyman aldıq. Səndən, Nuhdan, İbrahimdən, Musa və Məryəm oğlu İsadan əhdi-peyman aldıq!» Digər ayədə isə buyurulur: «Ulul-Əzm peyğəmbərlər kimi, səbirli və dözümlü olun!» (Əhqaf 35)

Biz inanırıq ki, İslam Peyğəmbəri Həzrət Məhəmməd (s) Ənbiyanın axıncısı və ilahi peyğəmbərlərin sonuncusudur. Onun şəriəti bütün dünya üçündür və dünyanın sonuna qədər mövcud olacaq yeganə dindir.

Yəni İslam təlimlərinin, hökmlərinin və İslam maarifinin hərtərəfli və universal olması, bir formada ki, dünyanın sonunadək bəşər övladlarının maddi və mənəvi cəhətlərdən olan bütün ehtiyaclarını təmin edəcək formada olması, bizə bu sözü söyləməyə haqq verir ki, İslam dini sonuncu din və İslam Peyğəmbəri (s) axıncı peyğəmbərdir! Və o Həzrətdən sonra hər hansı bir kəsin etdiyi «peyğəmbərlik iddiası» puç və əsassızdır.

Qurani-Kərim buyurur: «Məhəmməd, siz kişilərdən heç birisinin atası deyildir. O, Allahın elçisi və peyğəmbərlərin axıncısıdır. Və Allah hər bir şeydən xəbərdardır.» (Əhzab, 40)

D. Peyğəmbərlərin (ə) göndərilməsinin faydaları

İlahi peyğəmbərlərin (ə) göndərilməsinin faydaları haqda danışdığımız zaman bir çox məsələlərə diqqət etmək məqsədə uyğundur. Necə ki, dəyərli islam alimləri¹ öz qiymətli kitablarında bu məsələyə müxtəlif aspektlərdən yanaşmışlar:

1. İnsan ağılı bəzi məsələləri düzgün anlayır, amma bəzi məsələləri anlamaqda acizdir. Din və peyğəmbərlər ilahi tövsiyələrlə aqlın anladığı məsələləri təsdiqləyir, anlaya bilmədiklərini isə açıqlayır.
2. Peyğəmbərlər insan qəlbindəki qorxunu aradan aparır. Çünki insan ondan nə tələb olunduğunu bilmir. Allah haqqında araşdırma aparmağa, Ona ibadət etməyə icazəsi varmı, yoxsa buna icazə verilməmişdir. Peyğəmbərlər Allah tərəfindən bəndənin Ona ibadət etməsinə və sair məsələlərə icazə verildiyini bəyan edir.
3. İnsan nəyin yaxşısını və nəyin pis olmasını həmişə və hər bir sahədə dərk edə bilmir. Bəzisini dərk edir, bəzisini dərk etməkdə isə acizdir. Peyğəmbərlər göndərildiyi zaman onun dərk etdiklərinin düzgünlüyünü təsdiq edir, dərk etmədiklərini və yanlış anladıklarını isə bəyan edir.
4. İnsan nəyin ona xeyir və nəyin ziyan olmasını bəzi məqamlarda tam dəqiqliyi ilə anlaya bilmir. Peyğəmbərlər insanı bunu anladığı məqamlarda təsdiq edir, anlamadığı məqamları isə bəyan edir. Həmçinin insan zaman keçdikcə xeyir və ziyanını anlayır. Amma bunun üçün uzun bir sürə və zaman keçməsi tələb olunur. Peyğəmbərlər öz ilahi kəlamları ilə insanlara bu haqda yardım edir.
5. Peyğəmbərlər (ə) ilahi qanunu bəyan edir, ictimai-sosioloji nizam-intizamın təməlini qoyur.
6. Peyğəmbərlər əməllərin hansı savab-mükafata, əzab-cəzalandırmağa malik olmasını bəyan edir ki, insanlar öz yolunu daha düzgün seçə bilsin.

1. Xacə Nəsrəddin Tusi, "Təlxisul-mühəssəl", səh 44

7. Allah-təala öz dinini və tövsiyələrini peyğəmbərlərin vasitəsilə bəyan etməklə onların həyatına məna bəxş edir və dəyər qazandırır. Ümid və həyat eşqi verir. Əsl həyatın nə olduğunu anladır.
8. Allah-təala öz dinini və tövsiyələrini peyğəmbərlərin vasitəsilə bəyan etməklə onların həyatına aramlıq, rahatlıq, əmin-amanlıq əta edir.
9. İlahi peyğəmbərlər bəşəriyyətə mədəniyyət, sivilizasiya, incəsənət bəxş edir.
10. İlahi peyğəmbərlər kamil insan yetişdirmək, ali ilahi tərbiyəni anlatmaq üçün göndərilir.
11. İlahi peyğəmbərlər ictimai birliyə təkan verir.

xiv. E. Peyğəmbərləri tanımağın yolu

1. Möcüzə. Peyğəmbərləri tanımağın ilkin yolu möcüzə göstərmələridir. Əlbəttə, dinimizdə möcüzənin xüsusi şəraiti və əlamətləri vardır ki onu başqa əməllərdən fərqləndirir.
 - Möcüzə xariqüladə bir əməldir. Maddi dünyanın və təbiətin adi qanunları ilə uyğunlaşmır. Amma ilahi əzəməti və qüdrətinin əhatə dairəsi daxilindədir. Əlbəttə bu, o demək deyildir ki, möcüzə qeyri-mümkün və olması heç bir şəkildə baş tutmayan əməldir. Xeyir, sadəcə olaraq maddi aləmin adi qanunları ilə uzlaşmayan bir əməldir. Yaxud səbəbi bizə məlum olmayan xariqüladə əməldir. Məsələn; çarəsiz xəstəliyə tutulmuş bir şəxsin dərmansız sağlması və ölmüş şəxsin dirilməsi kimi.
 - Möcüzə peyğəmbərlik iddiası ilə birgə olmalıdır.
 - Möcüzə başqasının onu təkrar etməsi tələbi və bunun mümkün olmayacağını iddia etməklə birgə olmalıdır.
 - Möcüzə məğlub edilməməlidir.
 - Möcüzə iddia ilə uyğun olmalıdır. Məsələn; yarısı su olan quyunun suyunu doldurmaq iddiası ilə olub, amma suyun qurumasına səbəb olan əməl artıq möcüzə deyil. Hətta qeyri-adi bir əməl sayılsa da.
 - Möcüzə təlim və tədrislə əncam verilməli bir əməl olmamalıdır.

2. Keçmiş peyğəmbərlərin onun haqqında xəbər verməsi, peyğəmbəri tanıma yollarından biridir.
3. Peyğəmbər yüksək əxlaqı keyfiyyətləri və mənəvi üstünlükləri ilə də tanınır. Onun insanları dəvət etdiyi məsələlər də, elə ali mənəvi keyfiyyətə malik olmalı, ağıl, vicdan və məntiqə zidd olmamalıdır.

Peyğəmbərlik və məsumluq

xv. 1. Ənbiya (ə) həyatları boyu məsumdurlar

Bizim əqidəmizə əsasən bütün Peyğəmbərlər məsumdurlar. Bu o deməkdir ki, onlar öz ömürləri boyu (istər peyğəmbər olmazdan əvvəl, istərsə də sonra) Allahın yardımını ilə xəta, günah və səhvədən uzaq olmuşlar. Əgər xalqı doğru yola çağıran bu insanlar, özləri də günah və xəta sahibləri olsaydılar, peyğəmbərlik üçün lazım olan etimadı (Allah və xalq tərəfindən) qazana bilməzdilər. Və xalq onları özləri ilə Allah arasında etimadlı bir vasitə saymaz, onları bütün əməllərində özlərinə nümunə seçməzdi.¹

Elə buna görə də, diqqət etmək lazımdır ki, Quranın bəzi ayələrində müəyyən peyğəmbərlərə zahirdə bir sıra günahlar nisbət verilibdirsə də, günahın öz həqiqi mənasında deyil, başqa bir mənə nəzərdə tutulmuşdur. Həqiqətdə bu ayələrdə, günah «tərki-ovla» mənasındadır. «Tərki-ovla» yaxşı və daha yaxşı (əməl, ibadət) iş arasında yol verilən səhvə deyilir. Yəni bu peyğəmbərlər bəzən daha yaxşı işi təxirə salaraq, əvəzində «yaxşı işi»əncam vermişlər. Onlar bu işi özləri üçün günah sayaraq ondan tövbə etmişlər. Bu da, bir növ onların uca əzəmətini, böyük şəxsiyyətini və Allah qarşısında həqiqi bəndə olduqlarını yetirir. Başqa bir ibarətlə desək; «Yaxşılardan əncam verdiyi (yaxşı) işlər, Allaha daha yaxın olan gözəl insanlara nisbətən isə «günah» sayılır (həqiqətdə isə bu, günah deyildir).

Çünki bu insanlara olan tələb və istək, (onların məqam və şəxsiyyətlərinə uyğun olaraq) daha üstündür.² Onlar artıq ən ali mənəvi məqama «Allahdan başqa sənin diqqətini cəlb edən, sənin bütündür» dərəcəsinə yetişmişdir.

1. Günahkar və xalq arasında etimadı olmayan bir şəxsin Allah tərəfindən peyğəmbər seçilməsi qeyri-mümkündür.

2. Deməli Peyğəmbərlərə nisbət verilmiş günah öz həqiqi mənasında deyildir.

2. Peyğəmbərlər Allahın itaətkar bəndələridirlər

İlahi peyğəmbərlərin ən böyük iftixarı, onların Allah-Taalaya itaətkar, müti bir bəndə olmalarıdır. Elə bu səbəbdən də, hər gün öz namazlarımızda İslam peyğəmbərinə xitab olaraq, belə söyləyirik: «Şəhadət verirəm ki, Məhəmməd Allahın bəndəsi və elçisidir!»¹ Biz etiqaad bəsləyirik ki, ilahi peyğəmbərlərdən heç biri Allahlıq iddiası etməmiş, peyğəmbərlərin heç biri xalqı onlara ibadət etməyə çağırmamışdır. Qurani-Kərim buyurur: «Heç bir bəşər övladına layiq deyildir (ixtiyarı yoxdur) ki, Allah ona kitab, hikmət və peyğəmbərlik verəndən sonra desin: «Allahın bəndələri deyil, mənim bəndələrim olun! (Mənə ibadət edin)» Halbuki, peyğəmbərlər Allahın kitabı Qurandan öyrəndiyiniz və ondan oxuduğunuz kimi; «Yalnız Allaha pərəstiş edin!» deyirlər. (Ali -İmran, 79)

Hətta Həzrət İsa (ə) da, heç vaxt insanları ona bəndə olmağa, ona pərəstiş etməyə çağırmamış, həmişə özünü Allahın məxluqu, bəndəsi və elçisi saymışdır. Nisa surəsinin 172-ci ayəsində buyurulur: «Əsla Məsih, Allahın bəndəsi olmaqdan çəkinməyirdi (imtina etmirdi) və (Allaha) yaxın olan mələklər də, Allah bəndəsi olmaqdan imtina etmirlər.»

Hazırkı xristianlığın tarixinə nəzər salsaq, «Təslis - müqəddəs üçlük əqidəsi»nin² birinci əsrdə mövcud olmadığını, sonradan meydana gəldiyini görürük.

xvi. 3. Möcüzələr və elmi-qeybə olan aqahlıq

Peyğəmbərlər Allahın bəndələri və Onun qullarıdır. Lakin onların Allaha bəndə olmaları, «Allah-Taalanın icazəsilə keçmişə, indi və gələcəyə aid olan bir sıra sirlə (məxfi) işlərdən xəbərdar olmalarına mane deyildir (Allah sadıq bəndələrinə həmişə öz elmindən istədiyi qədər pay verir). Qurani-Kərim buyurur: «Allah-Taala qeybə aqahdır və öz qeybinin sirlərini seçilmiş (razı olduğu) peyğəmbərlərdən savayı heç kəsə açmaz.» (Cin, 26-27)

Həzrət Məsihin (İsa) möcüzələrindən biri də, insanlara qeybdən, gizli sirlərdən xəbər vermək idi. Ali-İmran surəsinin 49-cu ayəsində deyilir: «Allahın iznilə xalqı sizə nə yediyinizi və evlərinizdə nə saxladığınızı (gizli əşyalarınızı) deyərəm.»

1. Diqqət etmək lazımdır ki, Peyğəmbər (s)- in bəndəlik məqamı elçilik məqamından əvvəl zikr olunmuşdur.

2. «Ata Allah - İsa (ogul allah) və Ruhul - Qüdüs»

İslam Peyğəmbəri Həzrət Məhəmməd (s) də, Allahın iznilə bir çox qeybi xəbərlərdən agah edirdi. Qurani-Kərim ona müraciətlə buyurur: «Bunlar qeyb xəbərləridir ki, sənə vəhy etdik.» (Yusif, 102)

4. Bütün peyğəmbərlər Allaha doğru dəvət etmişlər

Bizim əqidəmizə əsasən, bütün İlahi peyğəmbərlər öz çağırışlarında vahid bir hədəfə, məqsədə qulluq etmişlər. Onların hədəfi, insanları Allaha və Qiyamət gününə olan inamla, ilahi dininin düzgün qavranılması və əxlaqi məsələlərin riayət olunması ilə əbədi səadətə yönəltmək idi. Elə bu səbəbdən də, bütün peyğəmbərlər biz müsəlmanlar üçün əziz və möhtərəmdir. Qurani-Kərim bu əqidəni bizə öyrətmişdir: «Biz İlahi peyğəmbərlərin arasında heç bir ayrı-seçkilik (fərq) qoymuruq.» (Bəqərə, 285)

Lakin dövran keçdikcə, zaman ötdükcə, insan elm və maddi imkanlar cəhətindən inkişaf edərək, daha üstün və dərin mənalı təlimləri qavramaq qabiliyyətinə malik oldu. Allah-Taala da, öz sonuncu və ən kamil dini olan İslamı insanlara bəxş etdi. Qurani-Kərimin Maidə surəsinin 3-cü ayəsində buyurulur: «Bu gün sizin dininizi kamil etdim, və nemətimi sizə tamamladım, və İslam dinini sizin üçün əbədi din seçdim!».

5. Xatəmiyyət

Dinimizin buyruğuna görə Allah-Taala bəşəriyyətin hidayəti və insanları tələb olunmuş (nəzərdə tutulmuş) kamilliyə və əbədi səadətə yetirmək üçün peyğəmbərlər göndərmişdir. Əgər Allah öz peyğəmbərlərini bəşəriyyətin hidayəti üçün göndərməsəydi, bəşər və dünya öz yaranış hədəfinə yetişməz, uca kamilliyə çatmaq hədəfilə yaradılan insan, azgınlıq yollarında sərgərdan olaraq, nəfsinin yaratdığı çirkab bataqlıqlarında boğulardı, nəticədə Tanrının insanı yaratmaqda olan məqsədinin, hədəfinin mənasız olması lazım gələrdi.

Beləliklə, bəşəriyyətə göndərilmiş sonuncu və eyni zamanda kamil din, islam dini olduğu üçün, Peyğəmbərimiz də sonuncu peyğəmbərdir. Dinimizin buyruğuna əsasən, Həzrət Məhəmməddən sonra bəşər övladlarına heç bir peyğəmbər göndərməyəcəkdir.

Deməli o, həm nəbilərin və həm də rəsulların sonuncusudur. Necə ki Qurani-Kərimin Əhzab surəsinin 40-cü ayəsində buyurulur: Məhəmməd aranızdakı kişilərdən heç birinin atası deyildir. Lakin o, Allahın Rəsulu (elçisi) və peyğəmbərlərin sonuncusudur. Allah hər şeyi biləndir!

Çünki artıq insan ağıl yetərincə inkişaf etmiş və yaxşı-pisi dərk etməyə, seçməyə tam qüdrət və elm sahibidir. Həmçinin yeni təlimlərin gəlməsinə də ehtiyac yoxdur, çünki İslam dini bütün zamanlara və şəraitlərə cavab verəcək qüdrətə malikdir.

İstifadə olunmuş mənbələr

Quran

Əhdi-ətiq

Əhdi-cədid

«Təlxisul-mühəssəl» Xacə Nəsrəddin Tusi

«Quranın mövzularla təfsiri», Cavadi Amuli

«Məcməül-bəyan», Fəzl ibn Həsən Təbərsi

«Hz. Məhəmməd Bibliyada», Professor Əbdül-Əhəd Dadud

«Bibliya bəşarətləri», Məhəmməd Sadiqi

«Bibliya Məhəmməd (s) haqqda nə deyir?», Əhməd Didad

«Ənisül-Əlam fi nüsrətül-İslam», Məhəmməd Sadiq Fəxrül-islam

«Biharul-ənvar», Əllamə Məclisi

«Din fəlsəfəsi», Can Hik

«Katolik məzhəbi», Corc Brentel

«İman Yolu», Yusif Miller,

«Musa ibn Məymun və əhvalihi», Dr. İsrail

«Təlmuddan seçmələr», Əmir Firuddin Qorqani

«Elm və din», Barbur Ayen

«Məsihi əqidəsi», K. Braun

«Əhdi-ətiqin bəşarətləri», Məhəmməd Sadiqi

«İlahiyyat», Cəfər Subhani